Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2019. gada 23. maijā*

Ārpuslīgumiskā atbildība – Ekonomikas un monetārā politika – ECB – Valstu centrālās bankas – Grieķijas valsts parāda restrukturizācija – Privātā sektora iesaiste – Kolektīvās rīcības klauzulas – Grieķijas parāda vērtspapīru obligātā apmaiņa – Privātie kreditori – ECB atzinums – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – *Pacta sunt servanda* princips – Pamattiesību hartas 17. panta 1. un 2. punkts – LESD 63. panta 1. punkts – LESD 124. pants

Lietā T-107/17

Frank Steinhoff, ar dzīvesvietu Hamburgā (Vācija),

Ewald Filbry, ar dzīvesvietu Dortmundē (Vācija),

Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, Grēfenberga [*Gräfenberg*] (Vācija),

Werner Bäcker, ar dzīvesvietu Rodgavā [*Rodgau*] (Vācija),

EMB Consulting SE, Mīltāle [*Mühltal*] (Vācija),

kurus pārstāv *O. Hoepner* un *D. Unrau*, advokāti,

prasītāji,

pret

Eiropas Centrālo banku (ECB), ko pārstāv *O. Heinz* un *G. Várhelyi*, pārstāvji, kuriem palīdz *H.-G. Kamann*, advokāts,

atbildētāja,

par prasību, kas ir pamatota ar LESD 268. pantu un ar ko tiek lūgts atlīdzināt kaitējumu, kurš prasītājiem esot nodarīts ar to, ka ECB savā atzinumā (CON/2012/12) (2012. gada 17. februāris) neesot pievērsusi Grieķijas Republikas uzmanību tam, ka parāda vērtspapīru obligātas apmaiņas veidā paredzētā Grieķijas valsts parāda restrukturizācija esot nelikumīga,

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs S. Frimods Nilsens [*S. Frimodt Nielsen*], tiesneši V. Kreišics [*V. Kreuschitz*] (referents) un N. Pultoraka [*N. Półtorak*],

sekretāre: S. Bukšeka Tomaca [*S. Bukšek Tomac*], administratore,

* Tiesvedības valoda – vācu.

ņemot vērā tiesvedības rakstveida daļu un 2018. gada 29. maija tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Tiesvedības priekšvēsture

1 Grieķijas valsts parāda krīze sākās 2009. gada oktobrī, kad Grieķijas valdība paziņoja, ka valsts budžeta deficīts ir pieaudzis līdz 12,5 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), nevis līdz 3,7 %, kā bija publicēts iepriekš. Šis paziņojums spēcīgi iezīmēja nenoteiktību attiecībā uz Grieķijas Republikas ekonomikas pamatrādītājiem un tādējādi izraisīja Grieķijas Republikas kredītreitinga vairākkārtēju pazemināšanu un par Grieķijas valsts parāda finansēšanu finanšu tirgos pieprasīto procentu likmju pastāvīgu pieaugumu.

2 Viena kredītreitingu aģentūra 2010. gada aprīļa beigās pazemināja Grieķijas valsts parāda vērtspapīru reitingu no BBB– uz kategoriju BB+, ar ko tirgos apzīmē augsta riska parādu. Proti, 2010. gada 27. aprīlī reitingu aģentūra "Standard & Poor's" ("S&P") brīdināja Grieķijas parāda vērtspapīru turētājus par to, ka varbūtība, ar kādu tie atgūs savu naudu Grieķijas valsts parāda restrukturizācijas vai Grieķijas valsts neveiktas atmaksas gadījumā, vidēji ir tikai 30–50 %.

3 Ņemot vērā, ka Grieķijas parāda krīze draudēja ietekmēt citas eurozonas dalībvalstis un apdraudēja eurozonas stabilitāti kopumā, Eiropadomes 2010. gada 25. marta samitā eurozonas valstu un valdību vadītāji vienojās ieviest mehānismu par starpvaldību palīdzību Grieķijas Republikai, ko veido koordinēta divpusējo aizdevumu piešķiršana ar procentiem bez atvieglojumiem, proti, kas neparedz nekādas dotācijas. Aizdevumu izmaksāšana bija pakļauta stingriem nosacījumiem, un bija paredzēts, ka mehānisma aktivizēšana notiek pēc Grieķijas Republikas pieprasījuma. Palīdzības mehānismā bija paredzēta arī Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) būtiska dalība.

4 Eurozonas dalībvalstis, piemērojot iepriekš minēto palīdzības mehānismu, 2010. gada 2. maijā piekrita piešķirt Grieķijas Republikai 80 miljardus EUR no 110 miljardu EUR lielā finansiālā piešķīruma, kas bija pieejams sadarbībā ar SVF.

5 *ECOFIN* padomes ietvaros 2010. gada 9. maijā tika nolemts veikt vairākus pasākumus, tostarp, pirmkārt, pieņemt Padomes Regulu (ES) Nr. 407/2010 (2010. gada 11. maijs), ar ko izveido Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu (OV 2010, L 118, 1. lpp.), pamatojoties uz LESD 122. panta 2. punktu, un, otrkārt, izveidot Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentu (EFSI). EFSI tika izveidots 2010. gada 7. jūnijā, un eurozonas dalībvalstis kopā ar EFSI parakstīja pamatnolīgumu, kurā noteikts, kādos apstākļos EFSI nodrošinās stabilitātes atbalstu.

6 Grieķijas Republika, eurozonas dalībvalstis un vairāki Grieķijas valsts kreditori 2011. gada vidū sāka apspriest jaunas finansiālās palīdzības programmas ieviešanu. Šo apspriežu vispārīgais mērķis bija panākt, lai Grieķijas Republika spētu atjaunot finanšu stabilitāti. Viens no paredzētajiem elementiem bija Grieķijas valsts parāda restrukturizācija, kuras ietvaros Grieķijas Republikas privātie kreditori veicinātu šā parāda pārmērīgā apjoma samazināšanu, lai tādējādi izvairītos no maksājumu saistību neizpildes situācijas.

7 Eurozonas dalībvalstis un vairāki Grieķijas valsts privātie kreditori 2011. gada jūnijā un jūlijā iepazīstināja ar saviem priekšlikumiem par Grieķijas valsts parāda restrukturizāciju.

8 Starptautisko finanšu institūta (SFI) 2011. gada 1. jūlija paziņojumā presei ir uzsvērts:

"Starptautisko finanšu institūta direktoru padome cenšas strādāt ar saviem biedriem un citām finanšu iestādēm, ar publisko sektoru un Grieķijas iestādēm ne tikai tālab, lai piedāvātu [Grieķijas Republikai] būtisku atbalstu naudas plūsmas ziņā, bet arī likt pamatus ilgtspējīgākai parādsaistību struktūrai.

Privātā finanšu kopiena izrāda gatavību veltīt brīvprātīgus pūliņus pārskatāmi un vērienīgi sadarboties, lai atbalstītu [Grieķijas Republiku], ievērojot tās apstākļu savdabīgumu un ārkārtīgumu. [..]

Privāto investoru devums papildinās finansiālo un likviditātes atbalstu un balstīsies uz ierobežotu skaitu risinājuma variantu [..]."

9 Eurozonas valstu un valdību vadītāji, kā arī Eiropas Savienības iestāžu vadītāji 2011. gada 21. jūlijā tikās nolūkā apspriest, kādi pasākumi veicami, lai pārvarētu grūtības, ar kurām saskārusies eurozona.

10 2011. gada 21. jūlija kopīgajā paziņojumā tostarp ir izklāstīts:

"1. Mēs atzinīgi vērtējam pasākumus, kurus Grieķijas valdība veikusi, lai stabilizētu publiskās finanses un veiktu ekonomikas reformas, kā arī [Grieķijas] Parlamenta nesen pieņemto jauno pasākumu kopumu, tostarp privatizācijas jomā. Tie ir līdz šim nepieredzēti, tomēr vajadzīgi centieni, lai atjaunotu Grieķijas ekonomikas noturīgu izaugsmi. Mēs apzināmies centienus, kas pielāgošanas pasākumu dēļ jāveic Grieķijas iedzīvotājiem, un esam pārliecināti, ka tas, kas viņiem jāiztur, ir absolūti nepieciešams ekonomikas atveseļošanai un sekmēs valsts stabilitāti un labklājību nākotnē.

2. Mēs vienojamies atbalstīt jaunu [Grieķijas Republikai] paredzētu programmu un kopā ar SVF un brīvprātīgu privātās nozares ieguldījumu pilnībā novērst finansējuma trūkumu. Paredzams, ka kopējais oficiālā finansējuma apjoms būs 109 miljardi EUR. Šī programma tiks izstrādāta, jo īpaši izmantojot zemākas procentu likmes un garākus atmaksas termiņus, lai būtiski uzlabotu [Grieķijas Republikas] parāda atmaksājamību un refinansēšanas profilu. Mēs aicinām SVF turpināt piedalīties [Grieķijas Republikas] jaunās programmas finansēšanā. Mēs esam iecerējuši izmantot [EFSI] kā finansēšanas instrumentu nākamajai izmaksai. Balstoties uz regulāru izvērtējumu, ko veiks [Eiropas] Komisija sadarbībā ar ECB un SVF, mēs ļoti rūpīgi uzraudzīsim to, cik precīzi tiek īstenota šī programma.

[..]

5. Finanšu nozare ir izteikusi gatavību brīvprātīgi atbalstīt [Grieķijas Republiku], piedāvājot virkni iespēju, lai turpinātu stiprināt vispārējo stabilitāti. Paredzams, ka privātā sektora neto ieguldījums būs 37 miljardi EUR [..]"

11 Attiecībā uz privātā sektora iesaisti 2011. gada 21. jūlija kopīgā paziņojuma 6. punktā ir norādīts:

"Saistībā ar mūsu vispārējo pieeju privātā sektora iesaistei eurozonā mēs vēlētos skaidri norādīt, ka [Grieķijas Republikas] situācijā ir vajadzīgs ārkārtējs un īpašs risinājums."

12 Eurozonas valstu un valdību vadītāji savas tikšanās laikā 2011. gada 26. oktobrī tostarp nāca klajā ar šādu paziņojumu:

"12. Privātā sektora iesaistei ir vitāla nozīme [Grieķijas Republikas] parāda ilgtspējas nodrošināšanā. Tāpēc mēs atzinīgi novērtējam [Grieķijas Republikas] notiekošās sarunas ar tās privātajiem investoriem nolūkā rast risinājumu, kā vairot privātā sektora iesaisti. Līdztekus vērienīgajai Grieķijas tautsaimniecības reformas programmai privātā sektora iesaistei būtu jānodrošina Grieķijas parāda samazināšanās attiecībā pret IKP, par mērķi nosakot 120 % sasniegšanu laikā līdz 2020. gadam. Tālab aicinām [Grieķijas Republiku], privātos investorus un visas ieinteresētās puses īstenot obligāciju brīvprātīgu apmaiņu ar nominālo diskontu 50 % apmērā attiecībā uz privāto investoru turējumā esošā

Grieķijas parāda nominālvērtību. Šim privātā sektora iesaistes pasākumu kopumam eurozonas dalībvalstis dos ieguldījumu 30 miljardu EUR apmērā. Tādējādi publiskais sektors ir gatavs saskaņā ar šo programmu laikā līdz 2014. gadam sniegt papildu finansējumu līdz pat 100 miljardiem EUR, ieskaitot Grieķijas banku nepieciešamo rekapitalizāciju. Par jauno programmu būtu jāvienojas līdz 2011. gada nogalei, un obligāciju apmaiņa būtu jāīsteno 2012. gada sākumā. Aicinām SVF turpināt piedalīties Grieķijas jaunās programmas finansēšanā.

[..]

15. Runājot par mūsu vispārējo pieeju jautājumā par privātā sektora iesaisti eurozonā, atkārtojam mūsu [2011. gada] 21. jūlijā nolemto, ka [Grieķijas Republikas] situācijai vajadzīgs ārkārtējs un savdabīgs risinājums."

13 Grieķijas Finanšu ministrijas 2011. gada 17. novembra paziņojumā presei ir teikts, ka šī ministrija ir uzsākusi sarunas ar Grieķijas parāda vērtspapīru turētājiem nolūkā sagatavot darījumu, kurā šie vērtspapīri tiks brīvprātīgi apmainīti ar nomināla 50 % diskontu attiecībā uz privāto investoru turējumā esošā Grieķijas parāda nominālvērtību, kā paredzēts 2011. gada 26. oktobra paziņojuma 12. punktā.

14 Saskaņā ar LESD 127. panta 4. punktu, kopsakarā ar LESD 282. panta 5. punktu, Grieķijas Republika 2012. gada 2. februārī vērsās pie Eiropas Centrālās bankas (ECB) ar lūgumu sniegt atzinumu par Grieķijas Likuma Nr. 4050/2012 projektu, ar ko bija paredzēts grozīt noteikumus, kuri piemērojami Grieķijas valsts emitētiem vai garantētiem parāda vērtspapīriem, atbilstoši tam, kā tā bija vienojusies ar to turētājiem Grieķijas valsts parāda restrukturizācijas nolūkā, tostarp izmantojot "kolektīvās rīcības klauzulas" (turpmāk tekstā – "KRK").

15 ECB 2012. gada 17. februārī sniedza Atzinumu CON/2012/12 par Grieķijas valsts emitētu vai garantētu vērtspapīru noteikumiem (turpmāk tekstā – "strīdīgais atzinums"). No minētā atzinuma izriet, ka, pirmkārt, "ir svarīgi, ka dalībvalstis saglabā spēju jebkurā laikā izpildīt savas saistības, arī nolūkā nodrošināt finanšu stabilitāti", otrkārt, "Grieķijas Republikas gadījums ir ārkārtējs un unikāls" (2.1. punkts), treškārt, likumprojekta nolūks ir veicināt privātā sektora iesaisti, konkrētāk, ieviešot procedūru, ar kuru paredzēts atbilstoši KRK atvieglot sarunas ar Grieķijas parāda vērtspapīru turētājiem un panākt viņu piekrišanu Grieķijas Republikas piedāvājumam apmainīt šos vērtspapīrus un līdz ar to eventuālu Grieķijas valsts parāda restrukturizāciju (2.2. punkts), ceturtkārt, "ECB atzinīgi vērtē to, ka šādas apmaiņas noteikumi ir Grieķijas Republikas un vērtspapīru turētājus pārstāvošo institūciju sarunu rezultāts" (2.3. punkts), piektkārt, "KRK izmantošanas procedūra nolūkā sekmīgi pabeigt vērtspapīru apmaiņu lielā mērā atbilst vispārējai praksei [..]" (2.4. punkts) un, sestkārt, "Grieķijas Republikas valdība uzņemas visu atbildību veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai galu galā nodrošinātu sava parāda atmaksājamību" (2.6. punkts).

16 Grieķijas Finanšu ministrija 2012. gada 21. februāra paziņojumā presei, pirmkārt, darīja zināmas paredzētā Grieķijas parāda vērtspapīru brīvprātīgās apmaiņas darījuma būtiskās iezīmes un, otrkārt, informēja par attiecīga likuma izstrādi un pieņemšanu. Bija paredzēts, ka šis darījums ietvers atļaujas pieprasīšanu un uzaicinājumu, kas būs adresēts konkrētu Grieķijas parāda vērtspapīru privātajiem turētājiem, šos vērtspapīrus apmainīt pret jauniem vērtspapīriem ar nominālvērtību 31,5 % apmērā no apmainītā parāda, kā arī pret vērtspapīriem, ko emitējis EFSI ar termiņu 24 mēneši un nominālvērtību 15 % apmērā no apmainītā parāda, un šie dažādie vērtspapīri Grieķijas Republikai bija jāizsniedz vienošanās noslēgšanas brīdī. Turklāt bija paredzēts, ka ikviens privātais investors, kas piedalās šajā darījumā, no Grieķijas Republikas saņem IKP piesaistītu, nodalāmu nodrošinājumu par summu, kas vienāda ar jauno parāda vērtspapīru nominālvērtību.

17 Arī Eurogrupa 2012. gada 21. februārī publicēja deklarāciju, kurā tā "pieņēma zināšanai starp Grieķijas iestādēm un privāto sektoru noslēgto vienošanos par parāda vērtspapīru apmaiņas piedāvājuma vispārīgajiem noteikumiem attiecībā uz visiem parāda vērtspapīru turētājiem privātajā sektorā", un konstatēja, ka "[privāto ieguldītāju iesaiste – *Private Sector Involvement*] [ir] viens no jaunā operatīvās

rīcības plāna sekmīgas darbības nepieciešamajiem nosacījumiem". Turklāt Eurogrupa apstiprināja eurozonas dalībvalstu papildu finansiālās palīdzības sniegšanu Grieķijas Republikai EFSI ietvaros un norādīja, ka "ar attiecīgo publiskā sektora un privātā sektora ieguldījumu [ir] paredzēts nodrošināt, ka Grieķijas valsts parāda attiecība pret IKP pastāvīgi samazinās un 2020. gadā sasniedz 120,5 %".

18 Grieķijas parlaments 2012. gada 23. februārī pieņēma *nomós 4050, Kanónes tropopoiíseos títlon, ekdóseos í engyíseos tou Ellinikoú Dimosíou me symfonía ton Omologioúchon* (Likums Nr. 4050/2012 par grozījumiem Grieķijas valsts emitētu vai garantētu vērtspapīru noteikumos, saņemot to turētāju piekrišanu, un par KRK mehānisma ieviešanu) (*FEK* A' 36, 2012. gada 23. februāris). Bija paredzēts, ka līdz ar KRK mehānismu ierosinātie grozījumi kļūs juridiski saistoši ikvienai personai, kuras turējumā atrodas Grieķijas tiesību aktos reglamentētie un pirms 2011. gada 31. decembra emitētie parāda vērtspapīri, kas norādīti Ministru padomes aktā par privāto ieguldītāju iesaistei (*Private Sector Involvement*, turpmāk tekstā – "*PSI*") adresējamo uzaicinājumu apstiprināšanu, ja vien minētajiem grozījumiem kopumā un nešķirojot pēc sērijām piekritīs vērtspapīru turētāju kvorums, kas pārstāv vismaz divas trešdaļas no šo vērtspapīru nominālvērtības. Turklāt Likuma Nr. 4050/2012 preambulā tostarp ir norādīts, ka "[ECB] un pārējie Eurosistēmas dalībnieki ir noslēguši konkrētus nolīgumus ar [Grieķijas Republiku], lai novērstu, ka tiek apdraudēta to sūtība un institucionālā loma, kā arī [ECB] loma monetārās politikas sagatavošanas jomā, kas izriet no Līguma".

19 Grieķijas Finanšu ministrija 2012. gada 24. februāra paziņojumā presei, atsaucoties uz Likumu Nr. 4050/2012, precizēja reglamentējošos noteikumus par parāda vērtspapīru brīvprātīgas apmaiņas darījumu, kurā iesaistāmi arī privātie ieguldītāji. Pēc tam tika izziņoti publiskie uzaicinājumi piedalīties parāda vērtspapīru apmaiņā.

20 Grieķijas Finanšu ministrija 2012. gada 9. marta paziņojumā presei informēja, ka tā principā ir apmierināta ar Likumā Nr. 4050/2012 iekļautajiem noteikumiem, un darīja zināmu, kāda privāto kreditoru daļa ir piekritusi apmaiņas piedāvājumam. Šajā ziņā tā tostarp norādīja:

"Personas, kuru turējumā atrodas [Grieķijas] Republikas emitēti vai garantēti parāda vērtspapīri aptuveni 172 miljardu EUR apmērā, atsaucoties uz [Grieķijas] Republikas 2012. gada 24. februārī izteiktajiem uzaicinājumiem un lūgumiem paust savu piekrišanu, ir uzrādījuši savus parāda vērtspapīrus apmaiņai vai piekrituši ierosinātajiem grozījumiem.

Attiecībā uz Grieķijas tiesību aktos reglamentētiem, [Grieķijas] Republikas emitētiem parāda vērtspapīriem aptuveni 177 miljardu EUR apmērā, uz ko attiecas uzaicinājumi, [Grieķijas] Republika ir saņēmusi apmaiņas piedāvājumus un piekrišanas apliecinājumus no parāda vērtspapīru turētājiem, kuru vērtspapīru nominālvērtība veido aptuveni 152 miljardus EUR jeb 85,8 % no šo vērtspapīru vēl nedzēstās pamatsummas. Turētāji, kuru vērtspapīru nominālvērtība veidoja 5,3 % no šo vērtspapīru vēl nedzēstās pamatsummas un kuriem tika adresēts lūgums paust piekrišanu, ir atteikušies piekrist ierosinātajiem grozījumiem. [Grieķijas] Republika ir informējusi savus kreditorus no publiskā sektora, ka tiklīdz [Grieķijas centrālā] banka kā procedūras virzītāja saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012 būs veikusi to apstiprināšanu un apliecināšanu[,] tā plāno saskaņā ar minētā likuma normām akceptēt saņemtos piekrišanas apliecinājumus un grozīt noteikumus attiecībā uz visiem saviem Grieķijas tiesību aktos reglamentētajiem parāda vērtspapīriem, tostarp tiem, kas pēc uzaicinājumiem netika uzrādīti apmaiņai. Līdz ar to [Grieķijas] Republika nepagarinās uzaicinājuma termiņu attiecībā uz saviem Grieķijas tiesību aktos reglamentētajiem parāda vērtspapīriem.

[..] Ja tiks pieņemti apliecinājumi par piekrišanu ierosinātajiem grozījumiem attiecībā uz Grieķijas tiesību aktos reglamentētajiem parāda vērtspapīriem, šo apmaiņai paredzēto vērtspapīru un citu [valstu tiesību aktos reglamentēto] vērtspapīru, uz kuriem attiecas uzaicinājumi un attiecībā uz kuriem Grieķijas Republika ir saņēmusi apmaiņas piedāvājumus un piekrišanas apliecinājumus attiecībā uz ierosinātajiem grozījumiem, nominālvērtības kopsumma sasniegtu 197 miljardu EUR jeb 95,7 % no to parāda vērtspapīru nominālvērtības kopsummas, uz kuriem attiecas uzaicinājumi."

21 Prasītāji *Frank Steinhoff* un *Ewald Filbry*, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG*, *Werner Bäcker*, kā arī *EMB Consulting SE*, būdami Grieķijas parāda vērtspapīru turētāji, pēc tam, kad bija atteikušies iesniegt savu vērtspapīru apmaiņas piedāvājumu, tika iesaistīti Grieķijas valsts parāda restrukturizācijā atbilstoši *PSI* un KRK, kas ieviestas saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

22 Prasītāji cēla šo prasību ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2017. gada 16. februārī.

23 Pēc tiesneša referenta priekšlikuma Vispārējā tiesa (trešā palāta) nolēma uzsākt tiesvedības mutvārdu daļu.

24 2018. gada 29. maija tiesas sēdē tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un viņu atbildes uz Vispārējās tiesas mutvārdu jautājumiem.

25 Prasītāju prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

– piespriest ECB izmaksāt *F. Steinhoff* 314 000 EUR, *M. Filbry* – 54 950 EUR, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2 355 000 EUR, *W. Bäcker* – 303 795 EUR un *EMB Consulting* – 750 460 EUR;

– pieskaitīt šīm summām procentus, kas aprēķināti par laiku kopš prasības celšanas pēc likmes, kura sastāv no pamatlikmes un 5 %.

26 ECB prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

– noraidīt prasību kā nepieņemamu un, pakārtoti, kā nepamatotu;

– piespriest prasītājiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

Par pieņemamību

27 ECB uzskata, ka prasītāju prasība ir nepieņemama četru iemeslu dēļ: pirmkārt, prasībai esot iestājies noilgums, otrkārt, Vispārējai tiesai neesot kompetences piespriest prasīto naudas summu samaksu, treškārt, ECB nevarot tikt saukta pie atbildības, jo tai neesot pilnvaru pieņemt juridiski saistošus aktus, un, ceturtkārt, pienākuma rīkoties neesamības gadījumā nevarot iestāties ārpuslīgumiskā atbildība par bezdarbību.

28 Prasītāji apstrīd to, ka to prasība būtu nepieņemama.

Par prasības noilgumu un pielikumu pieņemamību

29 ECB norāda, ka attiecībā, pirmkārt, uz prasītāju apgalvojumiem par kaitējumu, kas izrietot no 2012. gada 9. martā publiskotās *PSI*, un, otrkārt, šo prasītāju prasību, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegta 2017. gada 16. februārī, tika lūgts novērst trūkumus, kuri arī tika novērsti 2017. gada

15. martā. ECB no tā secina, ka Vispārējā tiesa prasītāju prasības izskatīšanu sāka tikai 2017. gada 15. martā un ka līdz ar to saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. pantu kopsakarā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 76. pantu minētajai prasībai ir iestājies noilgums.

30 Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. pantu lietu pret Savienību saistībā ar ārpuslīgumisko atbildību nevar ierosināt, ja pagājuši pieci gadi pēc notikuma, kas ļāvis lietu ierosināt. Noilguma termiņu pārtrauc, ja Vispārējā tiesā tiek ierosināta lieta. Minēto statūtu 46. pantā ir precizēts, ka tas attiecas arī uz tādām lietām pret ECB, kuras saistītas ar atbildību, kas izriet no ārpuslīgumiskām attiecībām.

31 Šajā gadījumā prasītāji uzskata, ka strīdīgais atzinums, kas sniegts 2012. gada 17. februārī, ir uzskatāms par apstākli, kura dēļ iestājas ECB ārpuslīgumiskā atbildība. 2017. gada 16. februārī prasītāji cēla savu prasību par zaudējumu atlīdzību. Tātad to prasība tika celta, kad vēl nebija apritējuši pieci gadi kopš minētā atzinuma pieņemšanas, un nevar uzskatīt, ka tai būtu iestājies noilgums.

32 Šo secinājumu neliek apšaubīt nedz tas, ka Vispārējās tiesas kanceleja lūdza novērst trūkumus pieteikumā, proti, pirmkārt, iesniegt pielikumus, kuriem lappuses ir numurētas, bet atsevišķi no procesuālā dokumenta, kuram tie pievienoti (skat. Vispārējās tiesas Reglamenta Izpildes praktisko noteikumu (OV 2015, L 152, 1. lpp.), redakcijā, kas bija piemērojama šā lūguma laikā (turpmāk tekstā – "Izpildes praktiskie noteikumi"), 2. pielikuma k) punktu), un, otrkārt, iesniegt procesuālā dokumenta un tā pielikumu apliecinātas kopijas (skat. Izpildes praktisko noteikumu 2. pielikuma h), j) un m) punktu), nedz tas, ka prasītāji šīs nepilnības novērsa tikai 2017. gada 15. martā.

33 Proti, pretstatā ECB apgalvojumam pieteikuma izlabošana principā neietekmē nedz datumu, kurā prasība celta Vispārējā tiesā, nedz tās iesniegšanas kvalifikāciju LESD 263. panta sestajā daļā vai Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. pantā paredzēto termiņu ziņā. Piemērojot Izpildes praktisko noteikumu 111. punktu, šo noteikumu 2. pielikumā paredzētie formas prasību neievērošanas gadījumi attiecībā uz pieteikumu var izraisīt tikai tā izsniegšanas kavējumu. Tātad, ja trūkumi pieteikumā tiek novērsti, datums, kurā šis pieteikums iesniegts Vispārējā tiesā, paliek nemainīgs. Prasības pieteikums par nepieņemamu ir atzīstams vienīgi tad, ja tas neietver Reglamenta 76. pantā paredzēto būtisko informāciju un ja šī informācija nav iesniegta pirms prasības celšanas termiņa beigām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1984. gada 27. novembris, *Bensider* u.c./Komisija, 50/84, EU:C:1984:365, 8. punkts, un 2011. gada 16. decembris, *Enviro Tech Europe* un *Enviro Tech International*/Komisija, T-291/04, EU:T:2011:760, 95. punkts) vai ja uz to attiecas lūgums novērst trūkumus, jo tas neatbilst nosacījumiem, kas precizēti Izpildes praktisko noteikumu I pielikumā, un ja prasītājs nenovērš šādā lūgumā minētos trūkumus (skat. Izpildes praktisko noteikumu 110. punktu).

34 ECB ir arī konstatējusi, ka vairāki prasības pieteikumam pievienotie pielikumi nebija iztulkoti no grieķu valodas tiesvedības valodā – vācu valodā. Tiesas sēdē, atbildot uz Vispārējās tiesas jautājumu, ECB precizēja, ka tā no fakta, ka minētajiem pielikumiem trūkst tulkojuma tiesvedības valodā, bija izsecinājusi, ka tie noraidāmi kā nepieņemami.

35 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Reglamenta 46. panta 2. punktu visiem iesniegtajiem vai pievienotajiem materiāliem, kas sagatavoti kādā citā valodā, ir jāpievieno tulkojums tiesvedības valodā. Tomēr šā paša panta 3. punktā ir paredzēts, ka attiecībā uz apjomīgiem materiāliem var iesniegt izrakstu tulkojumus. Tātad pieteikumam pievienoto materiālu tulkošana tiesvedības valodā nav uzskatāma par prasībām, kurām jābūt sistemātiski izpildītām. Līdz ar to tulkojuma neesamība pati par sevi nevar izraisīt to nepieņemamību.

36 Turklāt no Izpildes praktisko noteikumu 108. punkta (tagad, pēc Vispārējās tiesas Reglamenta Izpildes praktisko noteikumu grozījumiem (OV 2018, L 294, 40. lpp.) – 99. punkts) izriet, ka tad, ja procesuālā dokumenta pielikumos esošajiem dokumentiem nav pievienots tulkojums tiesvedības valodā, sekretārs

attiecīgajam lietas dalībniekam lūdz šo trūkumu novērst, ja šis tulkojums šķiet vajadzīgs pareizai tiesvedības norisei. Šajā gadījumā šāds lūgums netika formulēts, jo netika uzskatīts, ka tulkojuma trūkums ietekmētu pienācīgu procesa gaitu.

37 Ņemot vērā šos precizējumus, var secināt, ka attiecīgo pielikumu tulkojuma trūkums tiesvedības valodā, pirmkārt, nav uzskatāms par pārkāpumu, kas izraisītu to nepieņemamību, un, otrkārt, neliek apšaubīt prasības pieteikuma iesniegšanas dienu un līdz ar to arī šīs prasības noilguma neesamību.

38 Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ ir jānoraida ECB apgalvojumi, ka prasītāju prasībai būtu iestājies noilgums un ka pielikumi, kuri nav tulkoti tiesvedības valodā, būtu nepieņemami.

Par Vispārējās tiesas kompetenci

39 ECB uzskata, ka apgalvotā kaitējuma cēlonis ir konkrētas valsts īstenots pasākums. Līdz ar to neesot iespējama tās ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās un Vispārējai tiesai neesot kompetence to izskatīt.

40 Pamatojot šo apgalvojumu, ECB, pirmkārt, norāda, ka zaudējumus, kuri – atbilstoši prasītāju teiktajam – tiem nodarīti, nav izraisījusi vis tās rīcība, bet gan, pirmkārt, Grieķijas parlamenta rīcība, pieņemot Likumu Nr. 4050/2012, un, otrkārt, attiecīgo parāda vērtspapīru turētāju vairākuma lēmums. Otrkārt, dalībvalsts publiskā sektora parāda restrukturizācija ietilpstot vienīgi attiecīgās dalībvalsts kompetencē. Tātad Grieķijas Republika, pieņemot Likumu Nr. 4050/2012, neesot īstenojusi Savienības tiesības Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 51. panta 1. punkta izpratnē. Treškārt, neatkarīgi no jautājuma, vai ar Likumu Nr. 4050/2012 tika īstenotas Savienības tiesības, Grieķijas Republikai, nevis ECB, esot jāatlīdzina jebkuri prasītāju apgalvotie zaudējumi, jo saskaņā ar LES 4. panta 3. punktu dalībvalstīm ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Savienības tiesību normām, tostarp pienākuma novērst Savienības tiesību pārkāpuma prettiesiskās sekas. Ceturtkārt, strīdīgais atzinums neattiecoties – un nevarot attiekties – uz *PSI* konkrētajām iezīmēm. Vienīgi Grieķijas Republikas institūcijām esot pienākums lemt par *PSI* ierosināšanu un tās izstrādi. Turklāt lēmums piekrist *PSI* noteikumiem esot ticis pieņemts ar privāto kreditoru kvalificētu vairākumu.

41 Prasītāji uzskata, ka strīdīgais atzinums ir izšķirošs iemesls, kura ietekmē Grieķijas valsts pieņēma un īstenoja Likumu Nr. 4050/2012.

42 Ņemot vērā šos argumentus, ir svarīgi atgādināt, ka, piemērojot LESD 268. pantu kopsakarā ar LESD 340. panta trešo daļu, saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem, kas ir kopīgi dalībvalstu tiesību sistēmām, Vispārējās tiesas kompetencē ir izskatīt lietas par ECB izraisīta kaitējuma novēršanu.

43 Tā kā prasītāji apgalvo, ka to zaudējumus izraisījis ir tas, ka ECB pieņēma strīdīgo atzinumu, Vispārējai tiesai ir kompetence izskatīt šo apgalvojumu, pamatojoties uz LESD 268. un 340. pantu.

44 Tas, ka ECB uzskata, ka minētos zaudējumus izraisīja nevis strīdīgais atzinums, bet gan Grieķijas Republikas un citu Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju darbības, šo secinājumu neatspēko.

45 Šis jautājums ir saistīts ar Savienības ārpuslīgumiskās atbildības noteikšanai nepieciešamo nosacījumu pārbaudi, proti, šajā gadījumā ar atbildību izraisošā apstākļa konstatēšanu un cēloņsakarību starp šo izraisošo apstākli un apgalvoto kaitējumu, par ko ir runa šīs prasības pārbaudē pēc būtības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1998. gada 29. janvāris, *Dubois et Fils*/Padome un Komisija, T-113/96, EU:T:1998:11, 34. punkts, un 2017. gada 3. maijs, *Sotiropoulou* u.c./Padome, T-531/14, nav publicēts, EU:T:2017:297, 58.–61. punkts).

46 Ja Vispārējā tiesa secinātu, ka apgalvotais kaitējums nav nodarīts ar strīdīgo atzinumu, šis secinājums nemainītu nedz šīs prasības priekšmeta tvērumu, proti, piespriest ECB atlīdzināt prasītāju zaudējumus, nedz Vispārējās tiesas kompetenci to konstatēšanā. Proti, šādā gadījumā Vispārējai tiesai ir kompetence nospriest, ka ECB nav vainojama par aplūkojamajiem zaudējumiem, un noraidīt prasību kā nepamatotu.

47 Līdz ar to ir jānoraida ECB arguments, ka Vispārējai tiesai neesot kompetences spriest par prasītāju apgalvoto ārpuslīgumisko atbildību.

Par ārpuslīgumiskās atbildības neesamību, ja nav tiesību dot juridiski saistošus norādījumus

48 ECB uzskata, ka prasītāju prasība ir nepieņemama, jo, sniedzot savu atzinumu, pamatojoties uz LESD 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, tā neizmanto pilnvaras, kas tai ļautu dot juridiski saistošus norādījumus. Tādēļ tā uzskata, ka tai, sniedzot šādu atzinumu, nevarēja iestāties ārpuslīgumiskā atbildība.

49 Pamatojot šo apgalvojumu, ECB norāda, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka sadarbība starp Savienības iestādēm un valsts iestādēm vai juridiski nesaistoša tehniskā palīdzība, ko sniedz Savienības iestādes, nevar izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību attiecībā pret privātpersonām. Prasība par zaudējumu atlīdzību esot nepieņemama, kad Savienības iestādes pasākums būtībā ir tīri politisks. Turklāt šajā gadījumā Grieķijas Republika esot veikusi pasākumus, kas ietilpst vienas konkrētas valsts kompetences jomā. Visbeidzot – ECB apstrīd, pirmkārt, ka nesenajā judikatūrā būtu atzīts, ka no Savienības iestāžu juridiski nesaistošiem aktiem var iestāties Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, ja šie akti ir izraisījuši valstu iestāžu prettiesisku rīcību, un, otrkārt, ka tās atzinumi dalībvalstīm būtu juridiski saistoši.

50 Prasītāji šos argumentus apstrīd.

51 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka prasība par zaudējumu atlīdzību ir autonoms tiesību aizsardzības līdzeklis, kuram tiesību aizsardzības iespēju sistēmā ir pašam sava funkcija un uz kuru attiecas izpildes nosacījumi, ņemot vērā tā īpašo mērķi. Prasība atcelt tiesību aktu un prasība sakarā ar bezdarbību ir paredzētas, lai sodītu par juridiski saistoša tiesību akta prettiesiskumu vai par šāda akta neesamību, savukārt prasības par zaudējumu atlīdzību mērķis ir lūgt atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti ar aktu vai prettiesisku rīcību, kurā ir vainojama kāda Savienības iestāde (spriedums, 2015. gada 7. oktobris, *Accorinti* u.c./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, 61. punkts).

52 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības ārpuslīgumiskās atbildības jomā par kaitējumu, kas privātpersonām nodarīts tāda Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, par ko ir atbildīga Savienības iestāde vai institūcija, kas pēc *mutatis mutandis* principa ir attiecināma uz LESD 340. panta trešajā daļā paredzēto ECB ārpuslīgumisko atbildību, tiesības uz atlīdzinājumu var atzīt vienīgi tad, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti, ja pārkāptā tiesību norma piešķir tiesības privātpersonām, ja pārkāpums ir pietiekami būtisks un ja pastāv tieša cēloņsakarība starp pienākumu neizpildi, par ko ir vainojams akta izdevējs, un aizskartajām personām nodarīto kaitējumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2003. gada 10. jūlijs, Komisija/*Fresh Marine*, C-472/00 P, EU:C:2003:399, 25. punkts; 2004. gada 23. marts, Ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 49. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2017. gada 4. aprīlis, Ombuds/*Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, 31. punkts).

53 Tātad minētā Savienības atbildība var iestāties vienīgi tad, ja iestāde ir pieļāvusi prettiesisku rīcību, kas uzskatāma par pietiekami būtisku pārkāpumu. Izšķirošais kritērijs, lai Savienības tiesību pārkāpumu uzskatītu par pietiekami būtisku, ir tas, ka iestāde ir acīmredzami un būtiski pārkāpusi tai noteiktās rīcības brīvības robežas (skat. spriedumus, 2000. gada 4. jūlijs, *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 43. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2017. gada 4. aprīlis, Ombuds/*Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Vienīgi tad, ja šai iestādei

vai šim orgānam ir tikai ļoti šaura rīcības brīvība vai pat tās nav vispār, var pietikt ar vienkāršu Savienības tiesību pārkāpumu, lai pierādītu, ka pastāv pietiekami būtisks pārkāpums (skat. spriedumu, 2015. gada 7. oktobris, *Accorinti* u.c./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, 67. punkts un tajā minētā judikatūra). Papildus tam tiesību normas pietiekami būtiska pārkāpuma kritērijs ir piemērojams tad, kad runa ir ne tikai par individuālu aktu, bet arī par individuālu bezdarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 16. novembris, *Acquafarm*/Komisija, T-458/16, nav publicēts, EU:T:2017:810, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

54 Līdz ar to, lai konstatētu, vai ir iestājusies iestādes ārpuslīgumiskā atbildība, ir jāizvērtē tās rīcība, kas esot izraisījusi apgalvotos zaudējumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 23. marts, Ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 60. punkts), proti, šajā gadījumā, vai tas, ka ECB pieņēma strīdīgo atzinumu, ir uzskatāms par pietiekami būtisku Savienības tiesību normas pārkāpumu, kas izraisīja zaudējumus, uz kuriem norāda prasītāji.

55 Pretstatā prasībai atcelt tiesību aktu prasības par zaudējumu atlīdzību pieņemamība nav atkarīga no tā, vai akts, ar ko izraisīti apgalvotie zaudējumi, būtībā ietver lēmumu vai uzliek saistības. Lai konstatētu ārpuslīgumisko atbildību, ir jāizvērtē jebkura rīcība, kuras dēļ varētu būt nodarīts kaitējums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 23. marts, Ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 50.–52. un 60. punkts; attiecībā uz pienākuma rīkoties vai atturēties no rīcības neievērošanu skat. arī spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB, no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 55.–59., 67. un 68. punkts; par argumentētu atzinumu skat. spriedumu, 2009. gada 18. decembris, *Arizmendi* u.c./Padome un Komisija, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 un T-484/04, EU:T:2009:530, 66.–69. punkts, un attiecībā uz individuālu bezdarbību skat. spriedumu, 2017. gada 16. novembris, *Acquafarm*/Komisija, T-458/16, nav publicēts, EU:T:2017:810, 44. punkts un tajā minētā judikatūra). Ja kāda no Savienības tiesām nevarētu izvērtēt Savienības iestādes vai struktūras rīcības tiesiskumu, LESD 268. pantā un 340. panta otrajā un trešajā daļā paredzētā procedūra zaudētu savu lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 23. marts, Ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 61. punkts).

56 Līdz ar to ECB nevar atsaukties uz agrāko, pirms 2004. gada 23. marta sprieduma Ombuds/*Lamberts* (C-234/02 P, EU:C:2004:174, 31.–94. punkts) pieņemto judikatūru, ar ko prasības par zaudējumu atlīdzību tika noraidītas kā nepieņemamas tikai tā iemesla dēļ, ka apgalvotais prettiesiskums bija saistīts ar aktu bez juridiskām sekām (rīkojumi, 1991. gada 13. jūnijs, *Sunzest*/Komisija, C-50/90, EU:C:1991:253, 17.–20. punkts; 1991. gada 4. oktobris, *Bosman*/Komisija, C-117/91, EU:C:1991:382, 20. punkts, un 1996. gada 10. decembris, *Söktas*/Komisija, T-75/96, EU:T:1996:183, 49. punkts). Tātad attiecībā uz ECB atzinumu celtās prasības par zaudējumu atlīdzību pieņemamība nevar būt atkarīga no atbildes uz jautājumu, vai šis atzinums bija juridiski saistošs. Ja prasība par zaudējumu atlīdzību tiktu atzīta par nepieņemamu tikai tā iemesla dēļ, ka apgalvotos zaudējumus izraisījušais akts nav saistošs, tas būtu pretrunā šīs pārsūdzības mērķim un iedarbīgumam.

57 Tāpat tas, ka strīdīgais atzinums būtībā esot politisks un ka ECB nebija pienākuma pieņemt šādu atzinumu, neietekmē šīs prasības pieņemamību. Proti, iestādes rīcības brīvība to neatbrīvo no pienākuma rīkoties saskaņā gan ar tiesību normām, kam ir augstāks spēks, tādām kā Līgums un vispārējie Savienības tiesību principi, gan ar piemērojamām atvasināto tiesību normām. Ja tiek apšaubīts šī tiesību akta tiesiskums, ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību, šo tiesiskumu var izvērtēt, ņemot vērā minētās iestādes pienākumus (spriedums, 2009. gada 18. decembris, *Arizmendi* u.c./Padome un Komisija, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 un T-484/04, EU:T:2009:530, 66. punkts). Visbeidzot – tas, ka ECB apgalvo, ka Grieķijas Republika esot rīkojusies vienas konkrētas valsts kompetences jomā, neliek apšaubīt to, ka prasītāji šajā gadījumā apstrīd ECB darbības un ka Vispārējai tiesai ir kompetence izskatīt šos iebildumus.

58 Līdz ar to ir jānoraida ECB arguments, ka prasītāju prasība ir nepieņemama tādēļ, ka, pieņemot strīdīgo atzinumu, tā neesot izmantojusi pilnvaras, kas tai ļautu dot Grieķijas Republikai juridiski saistošus norādījumus.

Par ārpuslīgumiskās atbildības neesamību saistībā ar bezdarbību, ja nav juridiski saistoša pienākuma rīkoties

59 ECB norāda, ka prasītāju prasība ir nepieņemama, jo ar apgalvoto bezdarbību tā nav pārkāpusi pienākumu rīkoties, kura dēļ varētu iestāties tās ārpuslīgumiskā atbildība. Konkrēti, tā apstrīd, ka tai būtu pienākums aizsargāt prasītāju īpašumtiesības, šādu iemeslu dēļ. Pirmkārt, saskaņā ar LESD 127. panta 4. punktu, kopsakarā ar LESD 288. panta 5. punktu, ECB sniegtie atzinumi neesot juridiski saistoši. Tā kā dalībvalstīm tās atzinumi nav saistoši, ECB, izmantojot šo instrumentu, nevarot nodrošināt prasītāju pamattiesību iedarbīgu aizsardzību. Turklāt saskaņā ar tām pašām normām tai neesot pienākuma šos atzinumus publicēt. Otrkārt, saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu ECB neesot pienākuma veicināt Savienības vispārējo interešu ievērošanu un uzraudzīt Savienības tiesību piemērošanu. Kā norāda ECB, šīs konsultēšanās un strīdīgā atzinuma priekšmets nebija vis konstatēt, vai *PSI* pati par sevi ir vēlama, bet gan attiecās uz Grieķijas parāda vērtspapīriem piemērojamo KRK ieviešanas tehniskajiem parametriem. Treškārt, nedz Grieķijas Republikai, nedz – pēc analoģijas – ECB neesot pienākuma aizsargāt prasītāju ieguldījumus un īpašumu.

60 Prasītāji šo vērtējumu apstrīd.

61 Ņemot vērā šos argumentus, var konstatēt, ka jautājums, vai ECB var tikt saukta pie atbildības par to, ka tā strīdīgajā atzinumā Grieķijas Republiku neinformēja – jo tai neesot pienākuma to darīt – par tās Likuma Nr. 4050/2012 projekta eventuālo prettiesiskumu, ir jautājums, kas attiecas uz prasības par zaudējumu atlīdzību būtību, nevis uz tās pieņemamību.

62 Proti, jautājums par to, vai ECB ir rīkojusies prettiesiski, jo nav informējusi Grieķijas Republiku par Likuma Nr. 4050/2012 projekta apgalvoto prettiesiskumu, ir saistīts ar nosacījumu, ka ECB šīs bezdarbības dēļ izdarīja pietiekami būtisku tādas tiesību normas pārkāpumu, ar kuru privātpersonām ir piešķirtas tiesības.

63 Tādēļ ir jānoraida ECB apgalvojums, ka prasītāju prasība esot nepieņemama tādēļ, ka nav juridiska pienākuma rīkoties un arī ārpuslīgumiskas atbildības par bezdarbību.

Par lietas būtību

Ievada apsvērumi

64 Kā norāda prasītāji, ECB, veicot jebkuras darbības, ir pienākums ievērot pamattiesības, tādēļ tai ir pienākums savā atzinumā par vienas dalībvalsts likumprojektu norādīt uz pamattiesību pārkāpumiem saistībā ar topošā likuma pieņemšanu un īstenošanu. Prasītāji uzskata, ka šajā gadījumā ECB strīdīgajā atzinumā nav norādījusi, ka ar Likumu Nr. 4050/2012 ir pārkāpts, pirmkārt, *pacta sunt servanda* princips, otrkārt, Hartas 17. panta 1. un 2. punkts, treškārt, LESD 63. pants un, ceturtkārt, LESD 124. pants. Šī bezdarbība esot izraisījusi zaudējumus, kas attiecībā uz *F. Steinhoff* sastāda 314 000 EUR, *M. Filbry* – 54 950 EUR, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2 355 000 EUR, *W. Bäcker* – 303 795 EUR un *EMB Consulting* – 750 460 EUR.

65 ECB uzskata, ka šajā lietā nav izpildīts neviens no nosacījumiem, kas nepieciešami, lai iestātos tās ārpuslīgumiskā atbildība.

66 Pirms izvērtējuma par katru no šiem apgalvotajiem pārkāpumiem un par cēloņsakarību starp šiem pārkāpumiem un apgalvoto kaitējumu, ir svarīgi atgādināt, ka, lai iestātos LESD 340. panta trešajā daļā paredzētā ECB ārpuslīgumiskā atbildība, ir jābūt izpildītiem visiem trim kumulatīvajiem nosacījumiem, proti, ka pārkāptās tiesību normas mērķis ir tiesību piešķiršana privātpersonām un pārkāpums ir

pietiekami būtisks, ka konstatēts faktisks kaitējums un, visbeidzot, ka pastāv tieša cēloņsakarība starp akta izdevēja pienākuma neizpildi un cietušajām personām nodarīto kaitējumu (skat. iepriekš 52.–54. punktu).

67 Papildus tam ir svarīgi atgādināt par ECB kompetences sniegt atzinumus tvērumu.

68 LESD 127. panta 4. punktā ir noteikts, ka valsts iestādes ar ECB apspriežas par visiem likumprojektiem, kas ir tās, ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, ko izvirzījusi Eiropas Savienības Padome. Tāpat LESD 282. panta 5. punktā ir paredzēts, ka ar ECB atbilstīgi tās kompetences jomām konsultējas par visiem Savienības aktu projektiem un visiem reglamentējošo aktu projektiem valstu līmenī, un tā var sniegt atzinumu.

69 Padomes Lēmuma 98/415/EK (1998. gada 29. jūnijs) par to, kā valstu iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem (OV 1998, L 189, 42. lpp.), 3. apsvērumā ir precizēts, ka dalībvalstu iestāžu pienākums apspriesties nedrīkst mazināt to atbildību par tiesību aktā ietvertiem jautājumiem un ka dalībvalstīm jāapspriežas ar ECB par tās kompetencē ietilpstošu tiesību aktu projektiem. Papildus tam Lēmuma 98/415 6. apsvērumā ir teikts, ka apspriedēm ar ECB nevajadzētu lieki paildzināt tiesību aktu pieņemšanas procedūras dalībvalstīs un ka ECB jāatvēl pietiekams laiks atzinuma sniegšanai tā, lai ECB iesniegtos tekstus varētu pārbaudīt ar vajadzīgo rūpību.

70 Šajos apsvērumos teiktais ir izklāstīts arī Lēmuma 98/415 pamattekstā. Tādējādi, saskaņā ar Lēmuma 98/415 2. pantu dalībvalstu iestādes apspriežas ar ECB par tiesību aktu projektiem tās kompetences jomā atbilstīgi LESD un, jo īpaši, saistībā ar valūtas lietām, maksāšanas līdzekļiem, valstu centrālajām bankām, monetārās, finanšu, banku, maksājumu sistēmu un maksājumu bilances statistikas vākšanu, apkopošanu un izplatīšanu, maksājumu un norēķinu sistēmām un noteikumiem, ko piemēro finanšu iestādēm, ciktāl tie materiāli ietekmē finanšu iestāžu un tirgu stabilitāti. Papildus tam Lēmuma 98/415 4. pantā ir noteikts, ka katra attiecīgā dalībvalsts apspriešanos ar ECB rīko savlaicīgi – tā, lai iestāde, kas ierosinājusi konkrētā tiesību akta projektu, ECB atzinumu varētu ņemt vērā, pirms pieņem galīgo lēmumu par aktu pēc būtības, kā arī nodrošina ECB atzinuma paziņošanu iestādei, kas pieņem konkrēto tiesību aktu, ja tā ir cita iestāde, nevis akta projekta izstrādātāja iestāde.

71 Pirmām kārtām, no šiem noteikumiem izriet, ka ECB atzinumi dalībvalstu iestādēm nav saistoši. Proti, kā teikts Lēmuma 98/415 3. apsvērumā un 4. pantā, valsts iestādēm šie atzinumi ir tikai jāņem vērā, un tie nemazina šo iestāžu atbildību par tiesību aktā ietvertajiem jautājumiem. No tā izriet, ka, lai gan pienākuma konsultēties ar ECB ievērošana nozīmē, ka tā var lietderīgā veidā darīt zināmu valsts iestādēm savu viedokli, tām nav pienākuma to ievērot. Ja likumdevēja nodoms būtu bijis ECB iesaistīšanos padarīt juridiski saistošu satura ziņā, tas tai būtu piešķīris pilnvaras sniegt atļauju, nevis atzinumu. Taču iepriekš 55. punktā minēto iemeslu dēļ konstatējums, ka ECB atzinumi valstu iestādēm nav saistoši, *a priori* vēl neizslēdz to, ka šie atzinumi var izraisīt ECB atbildību.

72 Otrām kārtām, jākonstatē, ka atzinumu pieņemšanas jomā ECB ir plaša rīcības brīvība. Šajā nozīmē jau ir nospriests, ka ar LESD 127. un 282. pantu un Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) Statūtu 18. pantu ECB ir piešķirta plaša rīcības brīvība, kuras izmantošana nozīmē sarežģītu ekonomiskas un sociālas dabas vērtējumu veikšanu, kā arī situācijas, kurās jāveic ātrs novērtējums Eurosistēmas vai pat visas Savienības kontekstā. Konkrēti, Tiesa jau ir nospriedusi, ka ECB, lai varētu izmantot šo rīcības brīvību, pirmkārt, ir jāprognozē un jānovērtē sarežģīta un nenoteikta ekonomisko notikumu attīstība, piemēram, kapitāla tirgu, monetārās masas un inflācijas līmeņu attīstība, kas ietekmē Eurosistēmas un norēķinu un kredīta sistēmu pareizu darbību, un, otrkārt, jāveic politiska, ekonomiska un sociāla rakstura izvēles, kas prasa līdzsvarot un savietot dažādos LESD 127. panta 1. punktā paredzētos mērķus, no kuriem galvenais ir cenu stabilitātes saglabāšana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 24. janvāris, *Nausicaa Anadyomène* un *Banque d'escompte*/ECB, T-749/15, nav publicēts, EU:T:2017:21, 70. punkts un tajā minētā judikatūra, un ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumus lietā *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:7, 111. punkts un tajā minētā judikatūra).

73 Tātad plašā rīcības brīvība, ko ECB var izmantot savu atzinumu pieņemšanā, nozīmē, ka tās ārpuslīgumiskā atbildība var iestāties vienīgi tad, ja ir izdarīts acīmredzams un būtisks šo pilnvaru pārkāpums (skat. iepriekš 53. un 72. punktā minēto judikatūru).

Par "pacta sunt servanda" principa pārkāpumu

74 Kā norāda prasītāji, Grieķijas Republika nebija tiesīga ar Likumu Nr. 4050/2012 esošos parāda vērtspapīrus reglamentējošajos noteikumos iekļaut pārskatīšanas klauzulas. To nepieļaujot starptautisko tiesību princips *pacta sunt servanda*, kas nostiprināts 26. pantā 1969. gada 23. maija Vīnes Konvencijā par starptautiskajām līgumtiesībām, kurai Grieķijas Republika ir pievienojusies, un ko atzinusi *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) un Tiesa. Līdz ar to prasītāji uzskata, ka ECB strīdīgajā atzinumā vajadzēja atzīt, ka minētais princips tiktu pārkāpts, ja Grieķijas Republika pieņemtu likumu, kurā attiecībā uz privātajiem kreditoriem, kas nepiekrīt šai apmaiņai, paredzēta Grieķijas parāda vērtspapīru obligāta apmaiņa. Tas, ka ECB to neizdarīja, esot uzskatāms par bezdarbību, kas esot pretrunā tās pienākumiem.

75 Papildus tam prasītāji apstrīd, ka Grieķijas Republika šajā gadījumā varētu atsaukties uz *rebus sic stantibus* principu, lai attaisnotu grozījumus to līgumiskajās tiesībās. Pamatojot šo argumentu, prasītāji uzsver, ka, pirmkārt, strīdīgie parāda vērtspapīri tika emitēti laikā, kad starptautiskā monetārā kopiena jau bija vienprātīgi pieprasījusi valsts parāda vērtspapīru noteikumos iekļaut KRK. Otrkārt, kaut arī prasītāji bija izteikuši šādus lūgumus, Grieķijas Republika esot apzināti atteikusies izmantot KRK strīdīgo parāda vērtspapīru emisijā. Treškārt, dalībvalstis 2003. gada aprīlī esot vienojušās par nepieciešamību iekļaut KRK starptautisko obligāciju emisijas noteikumos (skat. Ekonomikas un finanšu komitejas ziņojuma 1. pielikumu, ECFIN/CEFCPE(2004)REP 50483 *final*, 2004. gada 12. novembris, 7. lpp.), savukārt Ekonomikas un finanšu komiteja 2003. gada septembrī esot piekritusi klauzulu kopumam, ko bija paredzēts iekļaut obligāciju emisiju reglamentējošajos noteikumos. Ceturtkārt, jau 2004. gada novembrī "G 20 valstu centrālo banku vadītāji" esot ieteikuši KRK iekļaušanu obligāciju emisijas līgumos, lai veicinātu vairākuma lēmumu īstenošanu (skat. 2004. gada 26. oktobra ieteikumu "Report to the EFC-Implementation of the EU commitment on Collective Action Clauses in documentation of International Debt Insurance"). Piektkārt, bažas par to, ka KRK varētu izraisīt riska prēmiju pieaugumu un tādējādi sadārdzināt ar valsts budžeta finansēšanu saistītās izmaksas, neapstiprinot pētījumi, kurus 2003. gadā veikuši *A. Richards* un *M. Gugiatti* ("The Use of Collective Action Clauses in New York Law Bonds of Sovereign Borrowers". *Journal of International Law*, 2004, 815. un nākamās lpp.; Szodruch, A., *Staateninsolvenz und private Gläubiger*, BWV Verlag, 2008, 226. lpp.). Tādēļ prasītāji uzskata, ka tad, ja Grieķijas Republika bija nolēmusi savu Grieķijas parāda vērtspapīru noteikumos neiekļaut KRK, lai arī notika šī diskusija par to iekļaušanu valsts parāda vērtspapīros, tā nedrīkstēja plānot restrukturizāciju ar piespiedu atsavināšanas piemērošanu, kad negaidīti iestājās tieši tādas apstākļu izmaiņas, uz kurām bija paredzēts reaģēt ar šīm KRK.

76 ECB šos apgalvojumus apstrīd. Vispirms tā uzskata, ka tai strīdīgajā atzinumā neesot bijis jānorāda uz eventuālu *pacta sunt servanda* principa pārkāpumu Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanas dēļ, tā pati arī neesot varējusi pārkāpt minēto principu un, visbeidzot, minētais princips neesot pārkāpts, ņemot vērā *rebus sic stantibus* principa piemērošanu.

77 Kā jau iepriekš 52. punktā atgādināts, pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums ir pietiekams pamats tam, lai iestātos ECB ārpuslīgumiskā atbildība. Lai nodrošinātu nosacījuma par tādas tiesību normas pārkāpumu, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, lietderīgo iedarbību, izvirzītās tiesību normas sniegtajai aizsardzībai ir jāattiecas uz personu, kas uz to ir atsaukusies, un šai personai tādējādi ir jābūt to personu vidū, kurām ar attiecīgo tiesību normu ir piešķirtas tiesības. Par iemeslu zaudējumu atlīdzībai nevar uzskatīt normu, kas pret indivīda norādīto pārkāpumu neaizsargā viņu, bet gan kādu citu (šajā nozīmē skat. spriedumus,

2005. gada 19. oktobris, *Cofradía de pescadores "San Pedro de Bermeo"* u.c./Padome, T-415/03, EU:T:2005:365, 96. punkts, un 2015. gada 3. decembris, CN/Parlaments, T-343/13, EU:T:2015:926, 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

78 Šajā gadījumā prasītāju parakstīšanās uz Grieķijas Republikas emitētajiem un garantētajiem parāda vērtspapīriem ir radījusi līgumiskas attiecības starp tiem un Grieķijas Republiku. Vīnes Konvencijas par starptautiskajām līgumtiesībām 26. pantā minētais *pacta sunt servanda* princips uz šīm līgumiskajām attiecībām neattiecas. Proti, saskaņā ar šīs konvencijas 1. pantu tā ir piemērojama vienīgi starpvalstu nolīgumiem. Līdz ar to Vīnes Konvencijas par starptautiskajām līgumtiesībām 26. pants nav uzskatāms par tiesību normu, kas piešķir tiesības prasītājiem.

79 Ņemot to vērā, Tiesa ir nospriedusi, ka *pacta sunt servanda* princips ir jebkuras tiesību sistēmas pamatprincips (spriedums, 1998. gada 16. jūnijs, *Racke*, C-162/96, EU:C:1998:293, 49. punkts). Tādējādi *pacta sunt servanda* princips ir arī viens no vispārējiem Savienības līgumtiesību principiem; tas paredz, ka spēkā esošs līgums ir saistošs personām, kas to ir noslēgušas (šajā nozīmē skat. ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumus lietā *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2011:559, 96. punkts, un ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Pujante Rivera*, C-422/14, EU:C:2015:544, 55. punkts).

80 Tomēr līguma pušu tiesības un pienākumi principā ir saistoši vienīgi šīm pusēm. Vispārējie līgumtiesību principi, piemēram, *pacta sunt servanda* princips, neliek apšaubīt šo līgumslēdzēja tiesību relatīvo piemērojamību.

81 Turklāt ECB atzinumi nav paredzēti privātpersonām, un to galvenais priekšmets nav līgumiskas attiecības starp privātpersonu un dalībvalsti, kuras izrietētu no šīs dalībvalsts veiktas parāda vērtspapīru emisijas. Proti, saskaņā ar Lēmuma 98/415 2. pantu ECB atzinumu adresāti ir nevis privātpersonas, bet dalībvalstu iestādes, kurām ir pienākums konsultēties ar ECB. Būtu jāpiebilst, ka ECB kompetence sniegt atzinumus nav vis saistīta ar līgumslēdzēju tiesību un pienākumu izvērtēšanu, bet ietilpst tās pamatuzdevumos monetārās politikas jomā un ir saistīta ar tās pienākumu nodrošināt cenu stabilitātes saglabāšanu LESD 127. panta 1. un 2. punkta izpratnē.

82 Līdz ar to, kad – kā šajā gadījumā – Grieķijas Republika konsultējas ar ECB par topošu tiesisko regulējumu attiecībā uz valstu centrālajām bankām un par noteikumiem, kas piemērojami finanšu iestādēm, ja tie var būtiski ietekmēt šo institūciju un finanšu tirgu stabilitāti, tai nav pienākuma paust savu nostāju par to, vai šī dalībvalsts attiecībā pret valsts parāda vērtspapīru turētājiem ievēro līgumtiesību vispārējo *pacta sunt servanda* principu.

83 Tādējādi ECB kompetence sniegt atzinumu nepiešķir prasītājiem tiesības pieprasīt, lai šī institūcija nosodītu to, ka ir aizskartas līgumtiesības, kuras pastāv starp tiem un Grieķijas Republiku pēc tam, kad tie bija parakstījušies uz Grieķijas emitētiem un garantētiem parāda vērtspapīriem. Tā kā prasītājiem nav tiesību pieprasīt, lai ECB paustu nostāju šajā jautājumā, ECB nevar būt rīkojusies prettiesiski ar to, ka tā, saņēmusi Grieķijas Republikas lūgumu par konsultēšanos, strīdīgajā atzinumā nepauda savu nostāju attiecībā uz *pacta sunt servanda* principa ievērošanu.

84 Turklāt un jebkurā gadījumā, nav pierādīts, ka ar Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanu būtu izraisīts *pacta sunt servanda* principa pārkāpums. Proti, nav tā, ka ieguldījumi valsts parāda vērtspapīros nebūtu pakļauti mantiska kaitējuma riskam, pat ja šos vērtspapīrus reglamentējošajos tiesību aktos nebija paredzēta iespēja pirms termiņa beigām pārskatīt konkrētus to aspektus, piemēram, nominālvērtību, kuponvērtību un termiņu. Kā norādījusi *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija), šāds risks it īpaši izriet no ilgā laikposma, kurš pagājis kopš parāda vērtspapīru emisijas un kurā iespējami negaidīti apstākļi, kas var būtiski ierobežot vai pat apdraudēt valsts, kura emitējusi šos vērtspapīrus vai galvojusi par tiem, finansiālās iespējas. Kā nospriedusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – "ECT"), ja pēkšņi iestājas tādi negaidīti apstākļi kā šajā gadījumā Grieķijas valsts parāda krīze, emitējusī valsts ir tiesīga mēģināt pārskatīt noteikumus, pamatojoties uz *rebus sic*

stantibus principu (skat. *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) spriedumu, kura kopsavilkums sniegts ECT 2016. gada 21. jūlija sprieduma *Mamatas* u.c. pret Grieķiju, CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, 29. punktā).

85 Tādējādi prasītāji nepamatoti apgalvo, ka ECB, strīdīgajā atzinumā nenorādot uz *pacta sunt servanda* principa pārkāpumu, ko attiecībā pret tiem veidojot Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšana, ir izdarījusi tādu prettiesisku rīcību, par ko varot iestāties tās ārpuslīgumiskā atbildība.

Par Hartas 17. panta 1. un 2. punkta pārkāpumu

86 Prasītāji uzskata, ka strīdīgajā atzinumā ECB būtu pienācīgi jāatzīst, ka Grieķijas Republika, pieņemot plānoto Likumu Nr. 4050/2010, izraisītu tiesību aizskārumu, kas būtu ekvivalents to kreditoru tiesību piespiedu atsavināšanai, kuri ir reģistrēti vai kuru mītnes vieta ir ārvalstīs un kuri nav devuši savu piekrišanu. Tas, ka tā to nav darījusi, būtībā esot uzskatāms par bezdarbību, kas esot pretrunā tās pienākumiem.

87 Pamatojot šo apgalvojumu, prasītāji, pirmkārt, atgādina, ka Likumā Nr. 4050/2010 bija paredzēta privāto kreditoru, kuri nepārprotami atteikušies piekrist restrukturizācijai, piespiedu iesaiste Grieķijas valsts parāda samazināšanā, *a posteriori* veicot KRK iekļaušanu.

88 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka Grieķijas parāda vērtspapīri ietilpst ar Hartas 17. pantu aizsargātā īpašuma jēdziena tvērumā. Šie vērtspapīri esot uzskatāmi par prasījumiem, kuru aizsardzība valsts tiesībās ir pietiekami pamatota. Proti, kā norāda prasītāji, no juridiskā skatpunkta raugoties, Grieķijas valsts maksātnespēja nebija iespējama, un bija vispārzināms, ka šiem parāda vērtspapīriem ir drošu vērtspapīru reputācija, it īpaši tad, ja tie neietver pārskatīšanas klauzulu. Turklāt saskaņā ar 2006. gada 14. decembra *Solvabilitätsverordnung* (Maksātspējas noteikumi) (*BGBl*. 2006 I, 2926. lpp.) (skat., piemēram, Maksātspējas noteikumu 26. panta 2. punkta b) apakšpunktu) tiem esot bijusi drošu vērtspapīru reputācija – pat tad, kad kredītreitingu aģentūras bija pazemājušas Grieķijas Republikas reitingu un Grieķijas parāda vērtspapīru kurss bija krities, jo, tā kā to izpilde bija jāveic ārvalsts valdībai vai centrālajai bankai, tie bija klasificējami riska darījumu kategorijā "centrālās valdības". Šis pēdējais aspekts atbilstot arī 1997. gada 14. marta *nomós 2469, Periorismós kai veltíosi tis apotelesmatikótitas ton kratikón dapanón kai álles diatáxeis* (Likums Nr. 2469/1997 par publisko izdevumu ierobežošanu un to iedarbīguma uzlabošanu) (*FEK* A' 38/14.3.1997, 592. lpp.) 15. pantam. Prasītāji uzskata – tā kā īpašuma aizsardzība esot viens no vispārējiem Savienības tiesību principiem, kurus Tiesa atzinusi savā judikatūrā, īpašuma aizsardzība attiecoties arī uz tiem piederošajiem valsts parāda vērtspapīriem.

89 Treškārt, prasītāji apgalvo, ka to tiesību uz īpašumu aizskārums izriet no publiskās varas aktiem. Proti, kā norāda prasītāji, *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) savā 2014. gada 22. marta spriedumā (Nr. 1117/2014) Grieķijas valsts parāda restrukturizācijas procedūru kopumā ir kvalificējusi kā slēptu publiskās varas aktu.

90 Ceturtkārt, prasītāji uzskata, ka par taisnīgu un laikus izmaksātu kompensāciju nav uzskatāms tas, ka iegūti, pirmkārt, divi EFSI emitēti parāda vērtspapīri ar nominālo vērtību 15 % apmērā no tiem iepriekš piederējušo parāda vērtspapīru nominālvērtības un, otrkārt, jauni Grieķijas Republikas emitēti parāda vērtspapīri, kas ietver KRK, 31,5 % apmērā no minēto vērtspapīru vēl atmaksājamās pamatsummas nominālvērtības – ar tādām sekām, ka pēc tam šo vērtspapīru emisijas noteikumi eventuāli varēs tikt grozīti kreditoriem nelabvēlīgā veidā bez iespējas to juridiski *a priori* apstrīdēt, turklāt termiņš iestāsies tikai laikā no 2022. līdz 2042. gadam. Kā norāda prasītāji, papildus tam pastāvot atbildību pastiprinošs apstāklis, proti, no saimnieciska skatpunkta raugoties, parādsaistības tika samazinātas nevis par 46,5 %, bet gan par 78,5 %, kā *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) konstatējusi savā 2014. gada 22. marta spriedumā, ņemot vērā, ka tiek maksātas mazākas procentu

summas un turklāt vērtspapīriem, kas nodoti obligātās apmaiņas ietvaros, termiņš iestājas tikai laikā no 2022. līdz 2042. gadam, izņemot EFSI obligācijas, kurām termiņš iestājās jau 2013. un 2014. gadā. Šis Grieķijas valsts veiktais izvērtējums pilnīgi atbilstot kredītreitingu aģentūras "Moody's" izvērtējumam.

91 Tādēļ prasītāji uzskata, ka Likuma Nr. 4050/2010 pieņemšana radot aizskārumu, kas attiecībā pret tiem esot ekvivalents piespiedu atsavināšanai. Vienīgi šāda interpretācija atbilstot tām prasībām par tiesību iedarbīgu aizsardzību, kuras ECT nostiprinājusi savā 1982. gada 23. septembra spriedumā *Sporrong* un *Lönnroth* pret Zviedriju (CE:ECHR:1982:0923JUD000715175, 63. punkts un tajā minētā judikatūra), kas būtu noteicošas arī Hartas 17. panta interpretēšanā, ņemot vērā tās 52. panta 3. punkta pirmo teikumu.

92 Visbeidzot prasītāji uzskata, ka ECT 2016. gada 21. jūlija spriedums *Mamatas* u.c. pret Grieķiju (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614), šai lietai nav nozīmīgs, jo tas neskarot piespiedu atsavināšanu attiecībā uz privātiem kreditoriem no ārvalstīm, kuri nav reģistrēti vai kuru mītnes vieta nav Grieķijā, un ka jau tāpēc vien aizskāruma samērīguma kritēriji esot jāvērtē citādi nekā gadījumā, kad publiskā vara aizskārusi savu pilsoņu īpašumu. Turklāt šajā spriedumā ECT, kaitējuma aprēķina ietvaros novērtējot samērīgumu, esot norādījusi uz apmaiņā saņemto nominālvērtību 46,5 % apmērā, nevis uz saimnieciskās vērtības faktisko zaudējumu 78,5 % apmērā.

93 ECB apstrīd prasītāju izvirzītos iebildumus. Tā uzskata, ka, pirmkārt, izvirzītie iebildumi būtu jāadresē Grieķijas Republikai, jo *PSI* izstrādātājas un ieviesējas esot bijušas vienīgi Grieķijas iestādes, un, otrkārt, prasītāju īpašumtiesības neesot pārkāptas, jo šīm tiesībām piemērotie ierobežojumi esot bijuši nepieciešami un attaisnojami ar Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem.

94 Ņemot vērā šos argumentus, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Hartas 17. panta 1. punktu ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.

95 Turklāt saskaņā ar Hartas 51. pantu tās noteikumi attiecas arī uz Savienības iestādēm, tostarp ECB (skat. LES 13. pantu), kurām ir pienākums ievērot tiesības un principus un veicināt to piemērošanu.

96 Hartas 17. panta 1. punktā minētās tiesības uz īpašumu ietilpst Savienības pamattiesībās (skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, *Schindler Holding* u.c./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 124. punkts un tajā minētā judikatūra); to ievērošana ir Savienības aktu tiesiskuma priekšnosacījums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 3. septembris, *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation* /Padome un Komisija, C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 284. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt šis noteikums, ar kuru tiek atzītas ikvienas personas tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, ietver tiesību normu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB, no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 66. punkts).

97 No minētā izriet, ka principā tas, ka ECB pieļāvusi pietiekami būtisku Hartas 17. panta 1. punkta pārkāpumu, ir pietiekams pamats tam, lai iestātos ECB ārpuslīgumiskā atbildība, pamatojoties uz LESD 340. panta trešo daļu.

98 Būtu jāpiebilst, ka šīs privātpersonas aizsargājošās normas fundamentālais raksturs un attiecīgais ECB pienākums veicināt tās ievērošanu nozīmē, ka šīs privātpersonas ir tiesīgas sagaidīt, ka tā, īstenojot savu kompetenci, nosoda šādas normas pārkāpumus. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Kipras Republikai piešķirtas Eiropas Stabilizācijas mehānisma finansiālās palīdzības kontekstā jau ir nospriests, ka Eiropas Komisija Hartas 17. panta 1. punktu var pārkāpt ne tikai ar pozitīvām darbībām, bet arī ar "pasīvu" rīcību, arī neveicot pasākumu, attiecībā uz kuru tai ir paredzēts konkrētas rīcības pienākums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB, no C-8/15 P līdz

C-10/15 P, EU:C:2016:701, 57., 59. un 66.–75. punkts). Tāpat Līgumu institucionālajā regulējumā atzītais īpašais ECB statuss to neatbrīvo nedz no Savienības pamattiesību ievērošanas, nedz no pienākuma veicināt LES 2., 3. un 6. pantā paredzēto Savienības mērķu sasniegšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 10. jūlijs, Komisija/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, 91. punkts).

99 Tāpat ir svarīgi atgādināt, ka Hartas 17. panta 1. punktā garantētās tiesības uz īpašumu nav absolūtas un ka to īstenošanai var tikt noteikti ierobežojumi, ko pamato Savienības izvirzīti vispārējo interešu mērķi (skat. spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB, no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

100 Līdz ar to, kā izriet no Hartas 52. panta 1. punkta, īpašuma tiesību izmantošanu var ierobežot ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi tiešām atbilst sasniedzamajiem vispārējo interešu mērķiem un attiecībā uz sasniedzamo mērķi nav pārmērīga un nepieļaujama iejaukšanās, kas skar šādi garantēto tiesību pašu būtību (skat. spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB, no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

101 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka ar Likumu Nr. 4050/2012, uz ko attiecas strīdīgais atzinums, tika dota iespēja samazināt prasītājiem piederošo strīdīgo parāda vērtspapīru nominālvērtību un tātad viņu tiesības uz minētās vērtības atmaksu brīdī, kad šiem vērtspapīriem iestājas termiņš.

102 Proti, attiecībā uz parāda vērtspapīriem, kuriem iestājies termiņš, principā ir atmaksājama to nominālvērtība. Tātad prasītājiem principā bija naudisks prasījums pret Grieķijas valsti apmērā, kas vērtspapīru termiņa beigās būtu ekvivalents to nominālvērtībai. Līdz ar Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanu šie noteikumi tika grozīti, ieviešot KRK. Kā jau izklāstīts iepriekš 18. punktā, tās bija piemērojamas konkrētiem Grieķijas parāda vērtspapīriem un, konkrētāk, paredzēja iespēju grozīt šos vērtspapīrus reglamentējošos noteikumus, noslēdzot vienošanos starp, no vienas puses, Grieķijas valsti un, no otras puses, Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju vairākumu, kuri pārstāv vismaz divas trešdaļas no attiecīgo vērtspapīru nominālvērtības. Saskaņā ar minētā likuma attiecīgajām normām grozījums, kas ieviests līdz ar šādu vienošanos, kļūst juridiski saistošs visiem Grieķijas parāda vērtspapīru turētājiem, tostarp tiem, kuri nav piekrituši ierosinātajam grozījumam.

103 Tātad Likums Nr. 4050/2012 deva iespēju piespiest Grieķijas parāda vērtspapīru turētājus iesaistīt Grieķijas valsts parāda samazināšanā, izmantojot minēto vērtspapīru vērtības samazināšanu, sākot no brīža, kad šo samazinājumu apstiprinājis to turētāju kvorums. Tādējādi ar šo likumu tika grozītas Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju tiesības, lai gan to emisiju reglamentējošie noteikumi neietvēra nekādas pārskatīšanas klauzulas.

104 Pēc šā likuma pieņemšanas Grieķijas iestādes publicēja informāciju par *PSI* iezīmēm attiecībā uz Grieķijas valsts parāda samazināšanu un uzaicināja attiecīgo parāda vērtspapīru turētājus piedalīties vērtspapīru apmaiņā. Kad kvorums un vairākums, kas nepieciešams, lai turpinātu īstenot plānoto vērtspapīru apmaiņu, bija sasniegti, visi Grieķijas parāda vērtspapīru turētāji, tai skaitā tie, kuri bija pret šo apmaiņu, piedzīvoja savu vērtspapīru apmaiņu saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012 un līdz ar to arī to vērtības samazināšanos.

105 Lai arī Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšana ir izraisījusi šādu prasītāju tiesību uz īpašumu aizskārumu, nākas konstatēt, ka minētais likums ir vērsts uz vispārējo interešu mērķu sasniegšanu, tai skaitā uz to, lai nodrošinātu banku sistēmas stabilitāti eurozonā kopumā. Proti, ja nenotiktu Grieķijas valsts parāda restrukturizācija, pirmkārt, pastāvētu būtisks risks, ka tā laika ekonomikas stāvoklis pasliktinātos vēl vairāk un eventuāli pat iestātos Grieķijas Republikas maksātnespēja, jo tās vērtspapīrus, attiecībā uz kuriem potenciāli netiktu izpildītas parādsaistības, vairs nevarētu pieņemt kā nodrošinājumus Eurosistēmas kredītoperāciju kontekstā, un, otrkārt, pastāvētu riski, ko šāda notikumu attīstības gaita varētu radīt finanšu sistēmas stabilitātei un Eurosistēmas darbībai kopumā.

106 Gan ECT, gan Tiesa ir atzinusi šos vispārējo interešu mērķus. 2016. gada 21. jūlija spriedumā *Mamatas* u.c. pret Grieķiju (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, 103. punkts) ECT savā izvērtējumā par īpašumtiesību ievērošanu līdz ar Grieķijas parāda vērtspapīru vērtības devalvāciju saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012, pauž viedokli, ka Grieķijas Republikai bija tiesisks pamats veikt pasākumus, lai Kopienas vispārējās interesēs sasniegtu ekonomikas stabilitātes saglabāšanas un parāda restrukturizācijas mērķus. Arī savā 2016. gada 20. septembra spriedumā *Ledra Advertising* u.c./Komisija un ECB (no C-8/15 P līdz C-10/15 P, EU:C:2016:701, 71. punkts) attiecībā uz Kipras valsts parāda krīzi Tiesa nosprieda, ka visas eurozonas banku sistēmas stabilitātes nodrošināšana ir viens no Savienības vispārējo interešu mērķiem.

107 Attiecībā uz jautājumu, vai prasītāju turēto strīdīgo parāda vērtspapīru vērtības samazināšana, ņemot vērā sasniedzamo mērķi, nebija uzskatāma par pārmērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas apdraudētu šādi garantēto tiesību būtību, ir svarīgi atgādināt dažus aspektus.

108 Pirmkārt, kā Vispārējā tiesa jau ir nospriedusi, ikvienam kreditoram ir jārēķinās ar sava parādnieka, ieskaitot valstisko parādnieku, maksātnespējas risku. Ieguldītāja veikta valsts parāda vērtspapīru iegāde pēc savas būtības ir darījums, kas ietver zināmu finansiālu risku, jo tas ir pakļauts kapitāla tirgos notiekošās attīstības gaitas nejaušībām. Papildus tam prasītājiem vajadzēja zināt, ka pat pirms finanšu krīzes sākuma Grieķijas parāda vērtspapīru pirkums bija saistīts ar risku, jo Grieķijas valsts kā emitents jau tad saskārās ar lielām parādsaistībām un lielu budžeta deficītu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 7. oktobris, *Accorinti* u.c./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, 82. un 121. punkts).

109 Turklāt šajā gadījumā prasītāji Grieķijas parāda vērtspapīrus iegādājās laikposmā, kad Grieķijas Republikas finanšu krīze vēl vairāk saasinājās. Proti, kā jau iepriekš 1. punktā izklāstīts, Grieķijas valsts parāda krīze sākās 2009. gada oktobrī, bet *F. Steinhoff* Grieķijas parāda vērtspapīrus iegādājās 2011. gada septembrī, *M. Filbry* – sākot no 2011. gada jūlija, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2009. gada decembrī un *W. Bäcker* – sākot no 2011. gada aprīļa. Tādēļ šiem prasītājiem to pirkuma brīdī vajadzēja zināt par ļoti nestabilo ekonomikas stāvokli, kas izšķiroši ietekmēja Grieķijas parāda vērtspapīru vērtības svārstības, kā arī par neignorējamo risku, ka Grieķijas Republika nespēs – kaut vai tikai selektīvi – izpildīt savas parādsaistības. Savukārt *EMB Consulting* 2017. gadā ieguva citu Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju tiesības, kuri paši tās bija ieguvuši iepriekš. Procesuālajos dokumentos ir precizēts, ka tiesības, kas tika nodotas *EMB Consulting*, lielākoties bija iegūtas pirms tam, kad pirmoreiz izskanēja ideja par piespiedu apmaiņu. Tiesas sēdē prasītāju pārstāvis norādīja, ka šīs tiesības tika iegūtas 2011. un 2012. gadā. Tā kā *EMB Consulting* pārņēma šo Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju tiesības, tā nevar balstīties uz argumentu, ka tā nebūtu zinājusi, ka šo vērtspapīru pirkuma brīdī ekonomikas stāvoklis ir ļoti nestabils.

110 Turklāt tādi privātie kreditori kā prasītāji nebūtu varējuši ignorēt viedokļu atšķirības eurozonas dalībvalstu vidū un iesaistītajās institūcijās, piemēram, Komisijā, SVF un ECB, attiecībā uz Grieķijas valsts parāda restrukturizāciju. Šādos apstākļos rūpīgs un piesardzīgs saimnieciskās darbības subjekts nevarētu izslēgt Grieķijas valsts parāda restrukturizācijas risku (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 7. oktobris, *Accorinti* u.c./ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, 82. un 121. punkts, un 2017. gada 24. janvāris, *Nausicaa Anadyomène* un *Banque d'escompte*/ECB, T-749/15, nav publicēts, EU:T:2017:21, 97. punkts).

111 Visbeidzot – apstākļi, kādos tapa Likums Nr. 4050/2012, tik tiešām bija ārkārtēji. Proti, Grieķijas valsts parāda krīze bija ārkārtēja un, ja nebūtu notikusi tā restrukturizācija, bija ticams, ka īsterminā varētu iestāties vismaz selektīva Grieķijas Republikas parādsaistību neizpilde (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 24. janvāris, *Nausicaa Anadyomène* un *Banque d'escompte*/ECB, T-749/15, nav publicēts, EU:T:2017:21, 97. punkts).

112 Otrkārt, gan Grieķijas un Eiropas iestādes, gan lielāka daļa privātā sektora izvērtēja Grieķijas valsts parāda samazināšanas pasākumus, kas ir šīs lietas priekšmets, un attiecībā uz tiem deva savu piekrišanu. Kā ECT būtībā norāda 2016. gada 21. jūlija spriedumā *Mamatas* u.c. pret Grieķiju

(CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, 116. punkts), viens no starptautisko institucionālo ieguldītāju izvirzītajiem nosacījumiem tam, lai varētu samazināt to prasījumu apjomus, bija KRK ieviešana un aktivizēšana. Šo KRK neesamība būtu izraisījusi lielāka procentuāla samazinājuma piemērošanu attiecībā uz to personu Grieķijas parāda vērtspapīriem, kuras būtu bijušas gatavas piekrist samazinājumam, un būtu veicinājusi to, ka liels skaits šo vērtspapīru turētāju nebūtu ieinteresēti piedalīties parādsaistību īpatsvara samazināšanas procesā. Tādējādi šķiet, ka KRK un ar tām panāktā Grieķijas valsts parāda restrukturizācija ir uzskatāmas par piemērotu un nepieciešamu pasākumu, lai samazinātu minēto parādu un lai novērstu to, ka Grieķijas valsts pārtrauc maksājumu veikšanu. Jebkurā gadījumā, izņemot tātad nepamatoto argumentu, ka privātā sektora iesaisti Grieķijas valsts parāda restrukturizācijā būtu varēts attiecināt tikai uz parāda vērtspapīru turētājiem, kas piekrituši savu parāda vērtspapīru apmaiņai, prasītāji nav norādījuši, ka Likums Nr. 4050/2012 šajā ziņā būtu acīmredzami nepiemērots vai nesamērīgs vai ka būtu bijuši pieejami citi tikpat iedarbīgi, bet mazāk ierobežojoši pasākumi, ar kuriem varētu sasniegt izvirzītos sabiedrības interešu mērķus.

113 Treškārt, protams, jāatzīst, ka Grieķijas parāda vērtspapīru obligātā apmaiņa pēc Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanas un šo vērtspapīru turētāju vairākuma piekrišana izraisīja to nominālvērtības krasu samazināšanos. Proti, attiecībā uz prasītājiem, kas nepiekrita ierosinātajiem grozījumiem viņu parāda vērtspapīrus reglamentējošajos noteikumos, tika piemēroti minētajā likumā ietvertie jaunie noteikumi, proti, šo vērtspapīru nominālvērtības samazināšana. Tomēr, kā ECT uzsver savā 2016. gada 21. jūlija spriedumā *Mamatas* u.c. pret Grieķiju (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, 112. punkts), atskaites punkts tam, lai novērtētu prasītājiem nodarīto zaudējumu apmēru, nevar būt apmērs, kādu tie plānoja saņemt brīdī, kad iestātos attiecīgo parāda vērtspapīru termiņa beigas. Kaut arī parāda vērtspapīra nominālvērtība atspoguļo tā turētāja prasījuma apmēru dienā, kad iestāsies tā termiņš, tā nav uzskatāma par īsto tirgus vērtību dienā, kad Grieķijas valsts pieņēma strīdīgo regulējumu, šajā gadījumā 2012. gada 23. februārī – dienā, kad pieņemts Likums Nr. 4050/2012. Šo vērtību neapšaubāmi bija ietekmējusi Grieķijas valsts maksātspējas pasliktināšanās, kas bija aizsākusies jau 2010. gada vidū un turpinājās līdz 2011. gada beigām. Šī prasītāju vērtspapīru tirgus vērtības samazināšanās ļāva noprast, ka 2015. gada 20. augustā valsts nespēs izpildīt savas saistības, kas izriet no veco, proti, pirms Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanas emitēto, vērtspapīru līgumiskajiem noteikumiem.

114 Ņemot vērā visus šos aspektus, ir jākonstatē, ka strīdīgo parāda vērtspapīru vērtības samazināšana, ņemot vērā tās nolūku, nav uzskatāma par pārmērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas skartu šādi garantēto tiesību pašu būtību. Proti, ņemot vērā aplūkojamo īpašumtiesību būtību, Grieķijas valsts parāda krīzes mērogu, Grieķijas valsts apstiprinājumu, Grieķijas parāda vērtspapīru turētāju vairākumu par labu apmaiņai ar devalvāciju un radīto zaudējumu apmēru, šāda iejaukšanās nav uzskatāma par prasītāju tiesību uz īpašumu nepieņemamu aizskārumu.

115 Šo secinājumu neatspēko arī prasītāju pārējie argumenti. Proti, konstatējums, ka prasītāju strīdīgo parāda vērtspapīru obligātā apmaiņa un devalvācija ir pasākumi, kas veikti, pamatojoties uz Grieķijas valsts lēmumiem, kuri pieņemti, īstenojot publisko varu, nav pietiekams, lai pierādītu, ka nav ievērotas īpašumtiesības Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē. Apstāklis, ka obligācijas vispārēji tiek uzskatītas par drošām, it īpaši saskaņā ar Maksātspējas noteikumiem (skat. iepriekš 88. punktu), nav iemesls apšaubīt novērtējumu, ka valsts parāda vērtspapīru pirkums pēc definīcijas ir uzskatāms par darījumu, kas saistīts ar finanšu risku (skat. iepriekš 108. punktu). Tāpat finansiālie zaudējumi, uz kuriem norāda prasītāji, pat ja tie būtu pierādīti, nav pietiekami, lai konstatētu Hartas 17. panta 1. punkta pārkāpumu, jo obligācijām piemīt atlikusī vērtība un, ja nebūtu ieviestas KRK un ja nenotiktu Grieķijas valsts parāda restrukturizācija, kas ar tām tiek panākta, varbūtība, ka tiktu pārtraukti Grieķijas Republikas veiktie maksājumi, būtu ievērojami pieaugusi, tādējādi izraisot ne tikai Grieķijas ekonomikas sabrukumu un risku eurozonai, bet arī prasītājiem piederošo strīdīgo parāda vērtspapīru vērtības vēl lielāku samazinājumu. Visbeidzot, ar to, ka prasītāji apgalvo, ka ECT 2016. gada 21. jūlija spriedums *Mamatas* u.c. pret Grieķiju (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614) neesot nozīmīgs šai lietai tā iemesla dēļ, ka tajā aplūkota tikai piespiedu atsavināšana attiecībā pret Grieķijas privātajiem kreditoriem, nevis privātajiem kreditoriem no ārvalstīm, kuri nav reģistrēti vai kuru mītnes vieta nav Grieķijā, ir

konstatējams, ka prasītāji neizvirza nevienu pārliecinošu argumentu, kas pierādītu, ka ECT būtu nospriedusi citādi, ja tai būtu bijis konkrēti jālemj par tādu ārvalstu kreditoru situāciju, kuriem tāpat kā grieķu kreditoriem saistoši ir no Grieķijas saistību tiesībām izrietoši līgumiski noteikumi.

116 Līdz ar to, ņemot vērā mērķi aizsargāt Grieķijas Republikas ekonomiku un eurozonu pret risku, ka Grieķijas Republika pārtrauktu veikt maksājumus un ka sabruktu tās ekonomika, prasītāju strīdīgo parāda vērtspapīru vērtības ierobežošana nav uzskatāma par nesamērīgu pasākumu. Tātad prasītāji nepamatoti apgalvo, ka aplūkojamie pasākumi ir uzskatāmi par Hartas 17. panta 1. punkta pārkāpumu. Papildus tam, tā kā šī norma nav pārkāpta, nevar pārmest ECB, ka tā strīdīgajā atzinumā to nav nosodījusi.

Par LESD 63. panta pārkāpumu

117 Prasītāji uzskata, ka ECB strīdīgajā atzinumā katrā ziņā bija jāvērš uzmanība uz to, ka Likuma Nr. 4050/2012 īstenošana nozīmē LESD 63. panta pārkāpumu. Kā norāda prasītāji, Likums Nr. 4050/2012 izraisīja kapitāla plūsmu ierobežojumu, jo šis jēdziens esot jāizprot tā, ka tas ietver kreditoru tiesību likumīgu atsavināšanu, ja vien šāda tiesību atsavināšana nenotiek, pamatojoties uz spēkā esošu pārskatīšanas klauzulu. Parāda vērtspapīru, kuriem iestājies termiņš, atmaksai un procentu samaksai nepieciešamā kapitāla aizplūdi ierobežojot tas, ka kreditori, kuri nav devuši savu piekrišanu, saņem nevis visu ieguldīto kapitālu, bet tikai tā daļu jaunu parāda vērtspapīru jeb obligāciju veidā, kam termiņš iestāsies tikai laikā no 2022. līdz 2042. gadam. Prasītāji uzskata, ka šis ierobežojums nav attaisnojams ar LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem sabiedriskās kārtības apsvērumiem, tādēļ ka kreditori, kuri nedeva savu piekrišanu Grieķijas parāda vērtspapīru nominālvērtības samazināšanai, savu prasījumu dēļ neesot bijuši uzskatāmi par Grieķijas valsts pastāvēšanas apdraudējumu.

118 ECB apstrīd gan to, ka LESD 63. panta pārkāpums būtu attiecināms uz ECB, gan to, ka šajā gadījumā vispār būtu pārkāpta šī norma.

119 Saskaņā ar LESD 63. panta 1. punktu ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu starpā, kā arī dalībvalstu un trešo valstu starpā. Par šādiem ierobežojumiem ir uzskatāmi it īpaši tādi dalībvalsts noteikti pasākumi, kas var atturēt, kavēt vai ierobežot citu dalībvalstu ieguldītāju ieguldījumus minētajā dalībvalstī vai – otrādi – kas var atturēt, kavēt vai ierobežot šīs dalībvalsts ieguldītāju ieguldījumus citās dalībvalstīs (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2000. gada 26. septembris, Komisija/Beļģija, C-478/98, EU:C:2000:497, 18. punkts; 2007. gada 23. oktobris, Komisija/Vācija, C-112/05, EU:C:2007:623, 19. punkts, un 2016. gada 26. maijs, *NN (L) International*, C-48/15, EU:C:2016:356, 44. punkts).

120 LESD 63. panta 1. punktā nostiprinātā kapitāla brīva aprite ir uzskatāma par vienu no Savienības pamatbrīvībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 1. jūlijs, *Dijkman* un *Dijkman-Lavaleije*, C-233/09, EU:C:2010:397, 40. un 41. punkts, un 2018. gada 6. marts, *SEGRO* un *Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 66. punkts), kas jāievēro gan dalībvalstīm, gan Savienības iestādēm (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1984. gada 29. februāris, *Rewe-Zentrale*, 37/83, EU:C:1984:89, 18. punkts; 2010. gada 2. marts, *Arcelor*/Parlaments un Padome, T-16/04, EU:T:2010:54, 177. punkts, un 2012. gada 12. decembris, *Evropaïki Dynamiki*/*EFSA*, T-457/07, nav publicēts, EU:T:2012:671, 36. punkts), tātad arī ECB.

121 Neatkarīgi no jautājuma, vai Likuma Nr. 4050/2012 īstenošana ir izraisījusi kapitāla plūsmu ierobežojumu LESD 63. panta 1. punkta izpratnē, jākonstatē, ka šādu ierobežojumu, ja tāds būtu pierādīts, varētu attaisnot ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem.

122 Proti, Tiesa ir nospriedusi, ka kapitāla brīva aprite var tikt ierobežota ar valsts tiesisko regulējumu, ja šo regulējumu var attaisnot ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, pamatojoties uz objektīviem apsvērumiem, kas nav atkarīgi no attiecīgā kapitāla izcelsmes, un ka tas atbilst samērīguma principam, saskaņā ar kuru tiem ir jābūt piemērotiem attiecīgā mērķa sasniegšanai un tie nedrīkst pārsniegt tā sasniegšanai vajadzīgo (skat. spriedumu, 2018. gada 6. marts, *SEGRO* un *Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).

123 Šajā gadījumā aplūkojamos pasākumus attaisnoja primāri vispārējo interešu apsvērumi. Proti, kā jau izklāstīts iepriekš 111. punktā, Likuma Nr. 4050/2012 izstrādes apstākļi tik tiešām bija ārkārtēji un, ja nebūtu notikusi parāda restrukturizācija, bija ticams, ka īsterminā varētu iestāties vismaz selektīva Grieķijas Republikas parādsaistību neizpilde. Papildus tam, kā paskaidrots iepriekš 105. un 106. punktā, ar aplūkojamajiem pasākumiem bija paredzēts nodrošināt banku sistēmas stabilitāti eurozonā kopumā. Šis mērķis ir uzskatāms par primāru vispārējo interešu apsvērumu.

124 Turklāt prasītāji nav pierādījuši, ka aplūkojamie pasākumi bija nesamērīgi. Šie pasākumi deva iespēju atjaunot banku sistēmas stabilitāti eurozonā kopumā un nepārsniedza to, kas bija nepieciešams, lai atjaunotu minēto stabilitāti. Konkrēti, privāto kreditoru dalība pilnīgi brīvprātīgā Grieķijas parāda vērtspapīru apmaiņā – ko atbalsta prasītāji – nedotu iespēju nodrošināt šīs vērtspapīru apmaiņas izdošanos. Proti, ja netiktu garantēta vienlīdzīga attieksme pret visiem privātajiem kreditoriem, tikai daži no šiem kreditoriem būtu piekrituši minētajai apmaiņai, ņemot vērā, ka tas nozīmētu morālu risku, t.i., tiem būtu jācieš no to kreditoru uzņemto risku sekām, kuri nepiedalītos Grieķijas parāda vērtspapīru apmaiņā. Grieķijas valsts parāda restrukturizācija, kas bija nepieciešama, lai nostabilizētu eurozonas banku sistēmu, bija atkarīga no vērtspapīru apmaiņas sekmēm.

125 Tādēļ prasītāji nepamatoti pārmet ECB, ka tā strīdīgajā atzinumā nav nosodījusi to, ka esot pārkāpta kapitāla brīva aprite LESD 63. panta izpratnē.

Par LESD 124. panta pārkāpumu

– Ievada apsvērumi

126 Prasītāji apgalvo, ka Grieķijas Republika ar to, ka tā kreditoriem, kas nebija devuši savu piekrišanu, uzspieda esošo Grieķijas parāda vērtspapīru obligāto apmaiņu pret jauniem vērtspapīriem, esot pārkāpusi LESD 124. pantu.

127 ECB noliedz gan apgalvojumu, ka tā būtu pārkāpusi LESD 124. pantu, gan apgalvojumu, ka šo normu būtu pārkāpusi Grieķijas Republika. Būtu jāpiebilst, ka ECB uzskata, ka ir pārkāptas tās tiesības uz aizstāvību attiecībā uz prasītāju minēto A.8. pielikuma 55. un 56. punktu, tādēļ ka šie punkti prasības pieteikumā nebija iekļauti.

– Par ECB tiesībām uz aizstāvību

128 Prasības pieteikumā prasītāji pauž viedokli, ka Komisija esot apliecinājusi, ka piespiedu atsavināšanas gadījumā tiek pārkāpts LESD 124. pants. Lai pamatotu šo apgalvojumu, prasītāji ir norādījuši uz [apvienotajās] lietās C-226/13, C-245/13 un C-247/13 Tiesai iesniegto Komisijas 2013. gada 19. augusta apsvērumu 55. un 56. punktu (skat. A.8. pielikumu). Tomēr A.8. pielikumā šo apsvērumu 55. un 56. punkts nav minēti, jo tajā trūkst šo apsvērumu 13.–15. lappuses. ECB no šiem faktiem secina, ka tā nav varējusi izmantot savas tiesības uz aizstāvību attiecībā uz šiem punktiem.

129 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka no pierādījumu brīvas iesniegšanas principa izriet, ka lietas dalībniekam Vispārējā tiesā principā ir tiesības kā pierādījumus izmantot dokumentus, kas tikuši sagatavoti citā tiesvedības procesā. To iesniegšana Vispārējā tiesā nav pretrunā pareizai tiesvedībai, ja minētajam

lietas dalībniekam ir bijusi likumīga piekļuve šiem dokumentiem un ja tie nav konfidenciāli (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 4. jūlijs, *European Dynamics Luxembourg* u.c./Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra, T-392/15, EU:T:2017:462, 55. punkts).

130 Jākonstatē arī, ka prasītāji A.8. pielikumā trūkstošās lapas sagatavoja replikas stadijā (skat. C.5. pielikumu), tā ka ECB savu nostāju par šiem punktiem varēja paust atbildes uz repliku stadijā un tiesas sēdē. Turklāt prasītāju izvirzītais arguments ir balstīts ne tikai uz A.8. pielikumu, bet arī uz A.9. pielikumu. Šā pielikuma 48. un 49. punkts, kas ietver Komisijas 2014. gada 21. februāra apsvērumus, kuri iesniegti Tiesai lietā C-578/13, ir vienādi ar 55. un 56. punktu Komisijas 2013. gada 19. augusta apsvērumos, kas iekļauti C.5. pielikumā.

131 Ņemot vērā šos apstākļus, nepamatots ir ECB apgalvojums, ka esot pārkāptas tās tiesības uz aizstāvību un ka prasītāju izklāsts, kas balstīts uz A.8. pielikuma 55. un 56. punktu, būtu jānoraida.

– *Par LESD 124. pantu*

132 Saskaņā ar LESD 124. pantu ir aizliegti visi pasākumi, kas nav pamatoti ar uzraudzības apsvērumiem un kas Savienības iestādēm un struktūrām, dalībvalstu valdībām, reģionālām, vietējām vai citām publiskām iestādēm vai citiem publisko tiesību subjektiem vai publiskiem uzņēmumiem paredz privileģētu režīmu attiecībās ar finanšu iestādēm.

133 Prasītāji uzskata, ka saskaņā ar šo normu un Padomes Regulu (EK) Nr. 3604/93 (1993. gada 13. decembris), ar ko precizē definīcijas, lai piemērotu [LESD 124.] pantā minēto privileģētā režīma aizliegumu (OV 1993, L 332, 4. lpp.), dalībvalstis nedrīkst ar publiskās varas pasākumu palīdzību nodrošināt publiskajam sektoram privileģētas attiecības ar kredītiestādēm. Kā norāda prasītāji, to kreditoru vidū, kas nepiekrita Grieķijas valsts parāda restrukturizācijai, bija kredītiestādes, kas uzskatāmas par "finanšu iestādēm" Regulas Nr. 3604/93 4. panta 1. punkta izpratnē – kopsakarā ar 1. panta pirmo ievilkumu Padomes Pirmajā direktīvā 77/780/EEK (1977. gada 12. decembris) par normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu (OV 1977, L 322, 30. lpp.). Prasītāju ieskatā, Likumā Nr. 4050/2012 paredzētā Grieķijas parāda vērtspapīru obligātā apmaiņa uzlika šīm finanšu iestādēm pienākumu pieņemt glabāšanā jaunos valsts parāda vērtspapīrus ar noteikumiem, kas acīmredzami neatbilda stāvoklim tirgū. Līdz ar to ar minēto apmaiņu esot pārkāpts LESD 124. pants. Pamatojot šo argumentu, prasītāji norāda, ka, pirmkārt, Grieķijas parāda vērtspapīru obligātās apmaiņas brīdī 2012. gada martā "jauno" parāda vērtspapīru nominālvērtība veidoja tikai 46,5 % no "veco", apmainīto parāda vērtspapīru nominālvērtības un, otrkārt, no saimnieciskā skatpunkta raugoties, minēto "jauno" vērtspapīru vērtība veidoja tikai 21,5 % no minēto "veco" vērtspapīru vērtības (skat. *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) 2014. gada 22. marta spriedumu).

134 Tādējādi prasītāji būtībā pārmet ECB, ka tā, nenosodot Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanas rezultātā izraisīto LESD 124. panta pārkāpumu, pati ir izdarījusi pietiekami būtisku pārkāpumu.

135 Tomēr, pirmkārt, Likums Nr. 4050/2012 neparedz tādu privileģētu režīmu attiecībās ar finanšu iestādēm, kas būtu pretrunā LESD 124. pantam.

136 Proti, ar LESD 124. pantu ir aizliegti visi pasākumi, kuri nav pamatoti ar prudenciālās uzraudzības apsvērumiem un kuri tostarp dalībvalstīm paredz privileģētu režīmu attiecībās ar finanšu iestādēm, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis īsteno pareizu budžeta politiku, izvairoties no tā, ka valsts deficīta monetārā finansēšana vai valsts iestāžu privileģēta piekļuve finanšu tirgiem rada pārliekas dalībvalstu parādsaistības vai pārmērīgu deficītu (šajā nozīmē skat. Regulas Nr. 3604/93 pirmo apsvērumu un spriedumu, 2015. gada 1. oktobris, *Bara* u.c., C-201/14, EU:C:2015:638, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

137 Likums Nr. 4050/2012 neparedz palielināt Grieķijas Republikas parādsaistības, bet gan, ņemot vērā to pārmērīgo apjomu, gluži pretēji, tās samazināt, devalvējot prasītāju turētos vērtspapīrus.

138 Turklāt Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšanu attaisno LESD 124. pantā paredzētie prudenciālās uzraudzības apsvērumi. Proti, Regulas Nr. 3604/93 2. pantā tie ir definēti kā apsvērumi, kas ir pamatā dalībvalstu normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kuri balstīti uz Savienības tiesību aktiem vai tiem atbilst un kuri ir paredzēti, lai veicinātu finanšu iestāžu stiprumu tā, lai stiprinātu finanšu sistēmas stabilitāti kopumā un šo iestāžu klientu aizsardzību. Ar Likuma Nr. 4050/2012 projektu bija paredzēts veicināt gan Grieķijas publisko finanšu, gan eurozonas finanšu sistēmas stabilitātes saglabāšanu (skat. iepriekš 105. un 106. punktu).

139 Otrkārt, LESD 124. panta mērķis nav nedz prasītāju aizsardzība, nedz tiesību piešķiršana tiem.

140 Kā izklāstīts iepriekš 77. punktā, prasībai par kaitējuma atlīdzību pamatā nevar būt tiesību norma, kas nepiešķir tiesības personai, kura uz to atsaucas. Tādējādi kā pamats nav pieļaujama norma, kas aizsardzību no prettiesiskas rīcības paredz citai personai, nevis personai, kura uz to atsaucas. Tiesību norma piešķir tiesības indivīdiem, ja tā rada priekšrocību, ko var uzskatīt par iegūtām tiesībām, kuras uzdevums ir aizsargāt indivīdu intereses vai kas par labu indivīdiem piešķir tiesības, kuru saturs ir pietiekami skaidri nosakāms (skat. spriedumu, 2005. gada 19. oktobris, *Cofradía de pescadores "San Pedro de Bermeo"* u.c./Padome, T-415/03, EU:T:2005:365, 86. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā gadījumā LESD 124. pantā minētajā normā ir paredzēts aizsargāt Savienības iestādes un dalībvalstis pret fiskāliem riskiem, kas izriet no privileģēta režīma attiecībās ar finanšu iestādēm. Tātad LESD 124. pantā minētais aizliegums ir vērsts uz to, lai aizsargātu nevis tādas privātpersonas un uzņēmumus kā prasītāji šajā lietā, bet gan Savienību pašu par sevi, tai skaitā dalībvalstis, pret rīcību, kas varētu kaitēt Savienības ekonomikas un finanšu stabilitātei kopumā.

141 Līdz ar to LESD 124. pants nav uzskatāms par normu, ar ko prasītājiem būtu piešķirtas tiesības, un tādējādi tie nevar uz to atsaukties savā prasībā par kaitējuma atlīdzību.

142 Visu šo iemeslu dēļ prasītāji nepamatoti atsaucas uz to, ka prettiesiskas rīcības dēļ attiecībā pret tiem būtu iestājusies ECB atbildība, jo ECB šajā gadījumā nav nosodījusi LESD 124. panta pārkāpumu.

143 Ņemot vērā ECB ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās nosacījumu kumulatīvo raksturu, prasība ir noraidāma kopumā, ja nav izpildīts kaut viens no šiem nosacījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 24. janvāris, *Nausicaa Anadyomène* un *Banque d'escompte*/ECB, T-749/15, nav publicēts, EU:T:2017:21, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

144 Šajā gadījumā, ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, var secināt, ka neviens no prasītāju izmantotajiem argumentiem nav ļāvis konstatēt, ka ECB būtu pārkāpusi pietiekami būtisku tiesību normu, ar ko privātpersonām piešķir tiesības. Tādējādi prasītāju prasījumi par zaudējumu atlīdzināšanu ir jānoraida jau šā iemesla dēļ vien, un kaitējuma esamība un cēloņsakarība starp apgalvoto ECB konkrēto rīcību un minēto kaitējumu nav jāizvērtē.

Par tiesāšanās izdevumiem

145 Saskaņā ar Reglamenta 134. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram nolēmums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram nolēmums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājiem spriedums ir nelabvēlīgs, tiem ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus atbilstoši ECB prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

nospriež:

1) Prasību noraidīt.

2) *Frank Steinhoff, Ewald Filbry, Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, Werner Bäcker* un *EMB Consulting SE* atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

Frimodt Nielsen Kreuschitz Półtorak

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2019. gada 23. maijā.

[Paraksti]